

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

II РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 75

София, петък, 14 април

1933 г.

82. заседание

Срѣда, 12 април 1933 година

(Открито отъ подпредседателя Н. Захариевъ въ 9 ч. 50 м.)

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е:

Стр.

Стр.

Отпуски, разрешени на народни представители . . 1733

Питане отъ народния представителъ К. Лулчевъ къмъ
министра на вътрешнитъ работи и народното
здраве относно извършени издевателства отъ
страна на полицейскитъ органи надъ мирни гра-
ждани въ София. (Съобщение) 1733

Предложение за отнемане мандата на народнитъ пред-
ставители отъ парламентарната група на Рабо-
тническата партия въ България. (Продължение
разискванията и приемане) 1733

Дневенъ редъ за следващото заседание 1752

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Откривамъ
заседанието.

Присъжитъ нужното число народни представи-
тели.

Заседанието е законно.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ г. г. народни
представители: Бошнаковъ Тодоръ, Василевъ Ради, Гю-
ровъ Лона, Димитровъ д-ръ Георги, Дичевъ Петко, До-
броволски Стефанъ, Икономовъ Андрей, Йотовъ Никола,
Костовъ Георги, Куртевъ Иванъ, Кършовски Крумъ, Ло-
ловъ Господинъ, Лоловъ Савъ, Мартуковъ Алекси, Му-
тафовъ д-ръ Христо, Наумовъ Александъръ, Неновъ Ата-
насъ, Николаевъ Александъръ, х Петковъ х Георги, Пет-
ковъ Петко, Русиновъ Костадинъ, Сидеровъ Коста, Тасла-
ковъ Цветко, Тодоровъ Иванъ, Христовъ Александъръ и
Чернооковъ Георги)

Съобщавамъ на Народното събрание, че председател-
ството е разрешило отпущъ на следнитъ народни пред-
ставители:

На г. Борисъ Ецовъ — 1 день;
На г. Михайлъ Бойчиновъ — 1 день;
На г. Едрю Шидерски — 1 день;
На г. Анастасъ Циганчевъ — 1 день;
На г. Иванъ Куртевъ — 1 день;
На г. Александъръ Радоловъ — 1 день;
На г. Вѣчко Кушевъ — 1 день;
На г. Кръстю п. Цвѣтковъ — 1 день;
На г. Николай Савовъ — 1 день;
На г. Никола Петровъ — 1 день;
На г. х. Георги х. Петковъ — 2 дена;
На г. Георги Калъповъ — 2 дена;
На г. Георги Петровъ — 2 дена;
На г. д-ръ Асенъ Цановъ — 2 дена;
На г. Ради Василевъ — 2 дена;
На г. Йото Василевъ — 3 дни;
На г. Георги Юртовъ — 3 дни;
На г. х. Андрей х. Лековъ — 3 дни;
На г. Трайко Христовъ — 4 дни;
На г. Али Мустафовъ — 4 дни;

На г. Юсеинъ Тахировъ — 4 дни и

На г. Димитъръ Жанкардашлийски — 9 дни.

Народниятъ представителъ г. Юсеинъ х. Галибовъ иска
отпущъ 13 дни. Прилага медицинско свидетелство. Досега
е използвалъ 42 дни отпущъ. Следва да му разреши Пар-
ламентътъ. Които сж съгласни на народния представителъ
г. Юсеинъ х. Галибовъ да се разреши 13 дни отпущъ,
моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Народниятъ представителъ г. Георги Ганевъ иска от-
пущъ 3 дни. Досега е използвалъ 18 дни отпущъ. Които
сж съгласни на народния представителъ г. Георги Ганевъ
да се разреши 3 дни отпущъ, моля, да вдигнатъ рѣка.
Мнозинство, Събранието приема.

Народниятъ представителъ г. Добри Свиначевъ иска
отпущъ 1 день. Досега е използвалъ 19 дни. Които сж
съгласни на народния представителъ г. Добри Свиначевъ
да се разреши 1 день отпущъ, моля, да вдигнатъ рѣка.
Мнозинство, Събранието приема.

Посѣпило е питане отъ народния представителъ г. Ко-
ста Лулчевъ до г. министра на вътрешнитъ работи и на-
родното здраве, съ което пита за извършени издевателства
отъ страна на полицейскитъ органи надъ мирни граждани
въ София.

Питането ще се прати на г. министра на вътрешнитъ
работи, за да го проучи и отговори.

Пристъпваме къмъ точка първа отъ дневния редъ —
одобрение предложението за отнемане мандата на народ-
нитъ представители отъ парламентарната група на Рабо-
тническата партия — продължение разискванията.

Има думата народниятъ представителъ г. Тома Кон-
стантиновъ.

Т. Константиновъ (нац. с. т): (Отъ трибуната) Г. г. на-
родни представители! Предложеното решение отъ прави-
телството за изключване отъ Парламента народнитъ пред-
ставители отъ Работническата партия е въпросъ, който
има две страни — формална и политическа. Азъ намирамъ,
че това решение, да бъдатъ изключени тия депутати отъ
Парламента, основано на чл. 20 отъ закона за защита на

държавата, трябва да се разбира в следния смисъл. Законът за защита на държавата в своите текстове постановява, че една партия, ако се прояви в нелегални действия и упражнява нелегални методи, да може да бъде разтурена. По чл. чл. 1 и 16 от закона за защита на държавата Върховният касационен съд е, който има право да обяви една партия за нелегална и като такава да я разтури. Съдебната власт има известна компетентност в това отношение, дадена ѝ от закона за защита на държавата.

Всички, които говориха досега тук, в Камарата, по този въпрос, засегнаха вобще само политическата страна на въпроса; малко се засегна формалната страна. За единия Парламент, който е гласувал един закон, не могат да бъдат без значение текстовете на този закон. Трябва да се има пред вид самият закон, за да не създадем един precedent в Камарата, който би могъл да бъде използван в бъдеще, и да нарушим основите, на които почива Парламентът.

Тъзи, които защитават Парламента, най-вече трябва да имат пред вид, че разглежданият въпрос трябва да бъде разрешен съгласно основите, на които почива Народното събрание, Парламентът, като един важен институт в една конституционна държава, и да съгласуваме това решение с основния закон, конституцията. И аз наблягам най-вече на това обстоятелство, че обявяването на една партия за нелегална или разтурването на една нелегална партия е въпрос от компетентността на съдилищата, а не от компетентността на Народното събрание. Народното събрание е дало право чрез този закон да се решава този въпрос от компетентния съд, в случая Върховният касационен съд.

В мотивировката на решението, г. г. народни представители, има много противоречия. От една страна, в мотивите е казано, че депутатите от парламентарната група на Работническата партия са се проявили в нелегални действия. Това не е от компетентността на Народното събрание, а е от компетентността на Върховния касационен съд. Текстът на чл. 20 от закона за защита на държавата, на който се основава това решение, което се иска да се одобри от Народното събрание, е много ясен и категоричен. За да има едно правилно решение на Народното събрание по въпроса, това решение трябва да се съгласува с текста на чл. 20 от закона за защита на държавата. В чл. 20 се казва: (Чете) „Онзи, който се числи като член на забранени по този закон организации, групи или техни подразделения, или им съдейства, както и онзи, който е привърженик на комунистически, анархистически или насилнически методи на общественно-политическа борба, не може да заема никаква държавна, окръжна или общинска служба, нито да бъде член на Народното събрание или на нѣкое самоуправително тѣло“. Но, г. г. народни представители, кой институт, кое компетентно място ще каже коя политическа партия е нелегална, коя е анархистическа, коя е комунистическа? Кое компетентно място ще каже кой народен представител, общински съветник или училищен настоятел е привърженик на насилнически методи? Аз намирам, че това, коя партия е комунистическа, нелегална, може да каже само Върховният касационен съд, защото това е от неговата компетентност. Ние, Народното събрание, да разискваме и да вземаме решение коя партия е нелегална, значи да смисим компетентността, значи да нарушим конституцията, според която съдебната власт е независима и съществува отделно от законодателната власт. Според текста на чл. 20 от закона за защита на държавата, това решение за отнемане мандата на народните представители от Работническата парламентарна група трябва да се мотивира с това, че употребяват насилнически методи или че са привърженици на насилнически методи. Само в такъв случай може да се иска изключването на народните представители от работническата парламентарна група, съгласно чл. 20. Аз не изхождам при разглеждането на това предложение от гледна точка политическа, а изхождам от правната основа, на която днес правителството трябва да постави това решение за изгонването от Парламента на работническите депутати. А за това ще трябва за всички народен представител — не важи от коя група е той, дали от групата на Работническата партия или от друга — да бъде доказано, че действително той е действувал с насилнически методи за постигане политическите цели на неговата партия, или той е привърженик на насилнически методи. Само върху текста на чл. 20 може да се основе това решение, което се иска днес Народното събрание да гласува, за изключването на народните представители от Работническата партия от Парламента.

Аз съмтам, г. г. народни представители, че решението за отнемане мандата на работническите народни представители трябва да бъде обосновано на закона, да бъде в духа на нашата конституция. Трябва да се каже поотделно за всеки народен представител дали той е уличен в действия, от които се вижда, че той действително е привърженик на насилнически методи, или пък е упражнявал насилнически методи, както повелява чл. 20 от закона за защита на държавата.

Г. г. народни представители! Вие виждате, че с предложението, така, както е внесено, се иска да се отнеме мандатът на народните представители от парламентарната група на Работническата партия в България. Но ние знаем, че тия народни представители се избраха не съгласно на Работническата партия, а съгласно на Трудовия блок — така е завършена тяхната листа. Със това решение за отнемане мандатите на Работническите депутати се обхващат и народните представители Дойчинов и Икономов, които не са в Работническата партия, но които са избрани съгласно на Трудовия блок. Аз съмтам, че тук се влиза в противоречие, защото народният представител Дойчинов се е отделил от парламентарната група на Работническата партия и е присел да бъде представител на Земледелския съюз Георги Марков. Икономов е изключен от Работническата партия затова, защото той не е съгласен с нейните разбирания, с разбиранията на своите по-ранши другари, с които е бил в тази партия. Именно затова той е изключен. Той тук заяви, че е против нелегалните методи на действие.

Затова аз съмтам, че ако действително искаме да вземем едно правилно решение по този въпрос, който ни слага правителството, ще трябва, безспорно, за всеки народен представител от работническата парламентарна група да е доказано, да има редица факти, от които да се вижда, че лично се е компрометирал, така, както иска чл. 20 от закона за защита на държавата.

Г. г. народни представители! Аз считам, че по никакъв начин не може така глобално да се изключат народните представители от парламентарната група на Работническата партия, защото това ще бъде в противоречие с текста на чл. 20 от закона за защита на държавата. Глобално се решава за цялата Работническа партия, че е нелегална, от Върховния касационен съд.

Това е моето разбиране по въпроса, колкото се касае до формалната му страна.

Но аз дължа, г. г. народни представители, да кажа няколко думи по ония въпроси, които са свързани с предложението, внесено в Народното събрание. Дължен съм да заявя, че руският болшеvizъм, чийто методи, безспорно, в много случаи са възприели и от Българската работническа партия, е едно чисто руско национално явление. Гръшката се прави, ако се смѣта, че руският болшеvizъм може да получи интернационален характер. От ред факти след руската революция, от 1917 г. досега, се вижда, че руският болшеvizъм е чисто руско дѣло. И от изявленията на Молотов, председател на съвета на народните комисари, в XVII конференция на руската болшевишка партия се вижда, че Русия гради въ рамките на своята държава социализма, че социалната революция, предвидена по-рано въ широкъ, въ свѣтовен размѣръ, не се осъществява. Той заяви, че е противъ държавата, но желае да оправдае съществуването ѝ; той заяви, че само тогава нѣма да има държава, когато има интернационална, пълна свѣтовна революция, което е просто една химера, защото никой не може да каже кога ще има свѣтовна революция. Фактъ е, че руският болшеvizъм дойде въ Русия следъ една революция, която, безспорно, стана по необходимостъ, която се докара отъ това, че руската буржоазия забрави своите задължения, забрави своята роль, опредѣлена ѝ отъ историята. Болшеvizмътъ въ Русия бѣше едно естествено явление. Азъ не мога да критикувамъ единъ фактъ, който е станалъ. Да откажемъ руската революция, руския болшеvizъмъ, това не можемъ да направимъ, защото е единъ фактъ, една реалностъ. Да смѣтаме, че можемъ да сравняваме Русия, съ нейния пространенъ Сибиръ, който има три пѣти по-голъмо пространство отъ цѣла Европа, съ малка България, въ която има много малки стопанства, въ която земята е разработена почти навсѣкжде, дето земята е раздробена на най-малки части; да смѣтаме, че има нѣкаква прилика между Русия и България и да мислимъ, че въ България можемъ да приложимъ руските болшевишки методи, това е една наивностъ, това е една грѣшка, това е една фаталностъ.

Г. г. народни представители! Изнесе се тук, че днес въ армията се вършат агитации от Работническата пар-

тия. Азъ трѣбва да заявя, че българската армия, ограничена по Ньойския договоръ, една малка наемна армия, която нѣма право да се въоръжава, днесъ остава единствената надежда на българския народъ, на българското племе. Тази армия трѣбва да остане здрава, единна, дисциплинирана, защото само тя е единствената гаранция, че ние ще можемъ още да пазимъ нашата политическа независимостъ, която е застрашена отъ много наши врагове. И който днесъ върши агитация между българската армия, той върши измѣна къмъ народа, къмъ българското племе. Азъ смѣтамъ, че съ агитацията, която се върши между българската армия отъ разни групи, отъ която и да е страна, се разрушава единствениятъ силенъ факторъ, единствената национална сила, която крепи още вѣрата на българския народъ въ неговото блѣсково бъдеще.

Дължа да заявя отъ тукъ, г. г. народни представители, че българската армия е народна защото тя комплектува своитѣ кадри отъ народа — и офицери, и подофицери. Тя не е кастова или класова армия. Между офицеритѣ има синове на селяни, на занаятчи и на работници.

Нькой отъ работницитѣ: Но буржоазията използва армията за класови цели.

Т. Константиновъ (нац. с. т): То е другъ въпросъ. Съгласенъ съмъ съ Васъ, че армията не трѣбва да се използва за такива цели. Използува я, който може да я използва, но тя не е класова армия, и вие не трѣбва да забравяте това. И други могатъ да я използватъ. Азъ казахъ, че въ армията има офицери, синове на селяни, на занаятчи и на работници. Такава не е германската армия. Въ Русия преди войната само аристократитѣ сѣ могли да бждатъ офицери. Българската армия е чисто народна и затова трѣбва да я пазимъ още повече. Когато ще отидете да правите агитация всрѣдъ армията, вие правите грѣшка. Други сѣ пѣтицата за борба на работническитѣ и селскитѣ маси за подобрене на тѣхния животъ. И нека се помни, г. г. народни представители, че ако на национална почва се води борбата, работническитѣ и селскитѣ маси въ България ще добиятъ много повече облаги за себе си и много повече подобрения, отколкото когато се подчиняватъ на желанията на чужди сили, на разни интернационали и комунистически организации. Днесъ вие виждате, че всѣки народъ се затваря въ себе си. Защо? Много ясно е. Вследствие на стопанската криза, днесъ нѣма свободна търговия. Англия, тази грамадна империя, която има подъ своята властъ 600 милиона народъ, днесъ затваря своитѣ граници за цѣлия свѣтъ. Тя въвежда страшенъ протекционизмъ и търси пѣтица за своето спасение. Германия търси да задоволи народа си и прави грамадни усилия да спаси себе си. Същото става и въ Франция. Днесъ всѣки народъ търси пѣтица за своето спасение. Има единъ bouleversement свѣтовенъ, има една пертурбация свѣтовна, има едно бурно море и всѣки се стреми да спаси себе си, да излѣзе на брѣга на това море.

Нькой отъ работницитѣ: Въ него ще потъне капитализмътъ.

Т. Константиновъ (нац. с. т): Моля ви се, азъ не желая да ме закачатъ. Азъ не ви закачахъ. Азъ ви защитихъ, както можахъ.

Д. Ачковъ (нез): И затова тѣ ти благодарятъ! (Смѣхъ)

И. п. Рачевъ (з): (Къмъ Т. Константиновъ) Нѣма да ти увеличатъ партията.

Т. Константиновъ (нац. с. т): Г. г. народни представители! Азъ отбелязвамъ една особена психология днесъ у народитѣ. Всѣки народъ е застрашенъ въ своето съществуване, било политическо, било икономическо. Всѣки народъ събира сили да може да се спаси съ собствени сили, да спаси стопанството си и богатството си. Въ това време на такава особена психология, на такава борба всѣки народъ да спаси себе си, агитацията въ армията, разстройството на армията е една опасностъ за самата нация. Нека не се забравя, че нацията е единъ голѣмъ факторъ въ историята на човѣка. Нацията не е нѣщо за пренебрегване. Тя е историческа и културна формация, безъ която не може да се премине къмъ друга, по-висша формация. Нацията събира силитѣ въ една обща стопанска, културна и духовна цѣлостъ. Тази голѣма формация, тази голѣма единица, стопанска и духовна, съществува и ще съществува. Онзи, който прескача границитѣ на нацията, прави фатална грѣшка. Той изпуска изъ предъ видъ тая историческа истина, какво безъ нация днесъ не може да има ни култура, ни политическо съществуване,

ни цивилизация. И ако въ бъдеще се наложи едно сближение на народитѣ, това ще стане само върху принципа на свободното имъ самоопредѣляне, върху принципа на оформяване на нациитѣ въ отдѣлни, самостоятелни, свободни единици. Само тогава тѣ могатъ да образуватъ международния ареопагъ на народитѣ — едно споразумение помежду си за запазване бждещия миръ и за живѣне въ сътрудничество за общата човѣшка култура и цивилизация.

Г. г. народни представители! При положението, което така се рисува днесъ, азъ смѣтамъ, че въпросътъ, който е поставенъ за разрешение, не трѣбва да бжде разрешенъ глобално. Ако държимъ на Парламента, ние не трѣбва да създаваме прецеденти като днешния, именно, единъ въпросъ, който е решенъ единъ пѣтъ отъ Върховния касационенъ съдъ, по силата на закона за защита на държавата да бжде разрешаванъ втори пѣтъ отъ Народното събрание, грубо, глобално. Само ако има отдѣлни народни представители, обвинени въ нарушение на чл. 20 отъ закона за защита на държавата, чрезъ насилнически методи да желаятъ да взематъ властѣта и да прокарватъ своитѣ политически идеали, само въ такива случаи Народното събрание има право, по силата на текста на чл. 20, да иска изключването на отдѣлни народни представители. И затова, както разрешаваме поотдѣлно въпроса за неизключването отъ Парламента на народнитѣ представители Димитъръ Икономовъ и Никола Дойчиновъ, които заявяватъ, че не сѣ членове на Работническата партия и че сѣ привърженици на легалнитѣ методи на борба, че не сѣ се компрометирали въ нелегални действия, въ насилнически методи, така трѣбва да разрешимъ поотдѣлно въпроса и за всѣки други народни представители на Работническата партия.

И. п. Рачевъ (з): Групата ви единодушна ли е? (Смѣхъ)

Т. Константиновъ (нац. с. т): Това съмъ го чувалъ много пѣти. Недейте се закача, защото ако Ви кажа нѣщо повече, ще Ви стане тѣсно, ще бждете оскърбенъ. Азъ съмъ народенъ представител — групитѣ нѣматъ значение. И другъ народенъ представител може да образува самъ група.

С. Патева (з): Отъ блока сте избранъ.

Т. Константиновъ (нац. с. т): Нищо отъ това. И г. Малиновъ навремето, въ 1923 г., бѣше избранъ отъ Сговора, но после се отдѣли. Същото сториха и г. Мушановъ и други. Въ това отношение азъ не се различавамъ въ нищо отъ тѣхъ.

Г. г. народни представители! Нека знае блокътъ, болшинството, че го носи отговорността за това решение, което сега ще се вземе, нека знае, че съ това решение не се разрешава голѣмиятъ въпросъ. Днесъ българскиятъ народъ живѣе тежки дни, живѣе дни на голѣми изпитания. Днесъ наблюдаваме единъ процесъ на общо обедняване, на общо обезвѣряване. Само едни радикални реформи отъ страна на Народния блокъ, само едни систематически реформи могатъ да подпомогнатъ тежкото положение на българския народъ, който бедствува сега — тѣ могатъ да го окуражатъ, да му вдѣхнатъ вѣра въ своето бъдеще. Ако Народниятъ блокъ не направи тия радикални реформи, ако той пропусне и малкото време, което му остава въ това отношение, за да докаже своята дееспособностъ, ако той не направи жертви тукъ и тамъ въ интересъ на общото благоденствие, ако, повтарямъ, Народниятъ блокъ изпусне и това малко време, което му остава, азъ ви казвамъ откровенно, че вълната на негодуванието долу постоянно ще расте. Ако не платите заплатитѣ на чиновницитѣ, каквито тѣ има да получаватъ за 3—4 месеца, ако оставите държавата подъ тия тежести, ако не намѣрите начинъ за събиране на данѣнитѣ, които не се плащатъ, ако отлагате да разрешите редицата въпроси, които трѣбва да бждатъ разрешени, ако отлагате законопроекта за наемитѣ, който е изхвърленъ отъ дневния редъ на Народното събрание, ако не разрешите въпроса за задълженията и редъ други въпроси, отъ които народътъ чака своето спасение, азъ мога да ви заявя, г. г. народни представители, че вълната на негодуванието ще расте и че ние стоимъ предъ изненади, предъ катастрофа.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата на родниятъ представител г. Григоръ Чешмеджиевъ.

Г. Чешмеджиев (с. д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Предстои ни да разрешим доста важен, отъ доста голъмо обществено значение въпросъ и трѣбвало би да се съсредоточи съ всичката сериозност на нашето внимание, защото се касае да отрѣжемъ ли или да не отрѣжемъ една значителна частъ отъ Парламента, отъ насъ самитѣ, отъ Народното събрание. И тъкмо защото се касае за една значителна група народни представители — 31 души, подъ редъ изброени въ предложението на г. министра на правосъдието, което предстои да се оформи въ решение на Парламента — ние трѣбва да бждемъ внимателни. Ако вие имате аргументитѣ, за да действувате така, дайте ги въ пълнота, а ако нѣмате нито аргументитѣ, нито сте подбрали надлежната форма, за да рѣжете частъ отъ Парламента, вие създавате единъ много опасенъ прецедентъ за рѣзване части отъ Народното събрание.

Н. Стамболиев (з): Той е старъ прецедентъ, бай Григоре.

Д. Дрънски (д): Тѣ сѣ стари части. Като ги изхвърлимъ, ще поправимъ машината.

Г. Чешмеджиев (с. д): Отъ две страни, г. г. народни представители, трѣбва да се разгледа предложението на г. министра на правосъдието. Едната страна е: доколко това предложение почива на текста на закона за защита на държавата, и втората — доколко Парламентътъ разполага съ фактически данни, за да има куража да гласува и да направи токова едно решение да стане задължително, така да се каже, въмѣсто закона за защита на държавата. И азъ мисля — и отъ името на нашата парламентарна група съмъ длъженъ да го заявя — първо, че предложението на министра на правосъдието не почива формално на закона за защита на държавата. Второ, мотивитѣ, които сѣ изнесени въ това предложение, не даватъ достатъчно факти, за да може по съвѣст да гласуваме предложението и да го превърнемъ въ решение задължително, да отрѣжемъ една значителна частъ отъ Парламента. И азъ ще се мотивирамъ накратко зашто.

Г. г. народни представители! Законътъ за защита на държавата, както е гласуванъ презъ януарий 1924 г., съ допълненията, които се направиха презъ мартъ 1925 г., посочва кои организации трѣбва да бждатъ обявени нелегални и да нѣматъ право на легитимно представителство нито въ общини, нито въ Народно събрание, нито въ окръжни съвети, нито дори числящитѣ се къмъ тѣзи нелегални организации членове да заематъ каква да е обществена и държавна служба. И ако този законъ е така строгъ, ако този законъ е изключителенъ, ако този законъ е създаденъ, както е неговиятъ текстъ, да защитава държавата, при прилагането му, тъкмо защото е важенъ законъ, тъкмо защото е извънреденъ законъ, тъкмо защото е изключителенъ законъ, всички юристи въ свѣта ще се съгласятъ, и не могатъ да не се съгласятъ, че той трѣбва да бжде тълкуванъ стриктно. Следователно, първата длъжностъ на министра на правосъдието и на Министерския съветъ бѣше да се съобрази по същество и по форма настоящето предложение съ закона за защита на държавата. Това не е извършено. И въ таквъ смисълъ, защото това предложение не почива дори на този изключителенъ и извънреденъ законъ — закона за защита на държавата — ние не можемъ да го гласуваме.

Защо не почива на този законъ, г. г. народни представители? Въ чл. 20 на закона се казва: „Онзи, който се числи като членъ на забранени по този законъ организации, партии, групи“ и пр. Следниятъ чл. 21, който казва въ каквъ смисълъ да се тълкува чл. 20, посочва формата, която трѣбва да бжде избрана, за да може да се объяви една организация за нелегална. Когато Народното събрание е гласувало този законъ, то не е запознато за себе си правото то да обявява нелегална тая или оная организация. Не! Изрично Народното събрание въ чл. 21 е посочило пътя за обявяване на една организация за нелегална. Този пътъ е пътятъ чрезъ сѣдилищата. Чл. 21 задължава министра на правосъдието, или кой да е организиранъ органъ, да се отнесе до углавното отдѣление на Върховния касационенъ съдъ и само то е суверенно да се произнесе дадена организация нелегална ли е или има право на съществуване, съгласно законитѣ. Фактически, г. г. народни представители, Работническата партия обявена ли е за нелегална? На този въпросъ всички трѣбва да отговоримъ отрицателно: не е обявена за нелегална.

Нѣкой отъ работницитѣ: Фактически е обявена, но формално не е обявена.

Г. Чешмеджиев (с. д): Не. Има ли решение на Върховния касационенъ съдъ? Извършена ли е оная предварителна работа за обявяване дадена организация за нелегална? Произнесълъ ли се е Върховниятъ касационенъ съдъ, че Работническата партия е нелегална? Ако имаше такова решение, този фактъ можеше да бжде достатъчно основание на едно парламентарно болшинство да каже: азъ по-нататъкъ нѣма какво да разсждавамъ; азъ ще гласувамъ предложението на министра, защото се е произнесълъ Касационниятъ съдъ въ страната и е казалъ, че тази организация е нелегална.

Но, г. г. народни представители, министърътъ на правосъдието не иска да върви по текста на закона. Той излиза съ едно решение и казва: „Народното събрание може да направи всичко“. Тогава министърътъ на правосъдието трѣбваше да дойде на втората база: да даде своитѣ фактически данни и при тѣзи фактически данни да се заобиколи законътъ и да има куражъ Парламентътъ въ единъ или другъ смисълъ да признае решението или да го отрече. Въ случая ние нѣмаме създадено второто положение.

Г. г. народни представители! Министърътъ на правосъдието въ края на своитѣ мотиви изтъква единъ аргументъ, едно съображение: (Чете) „Въ изпълнение повеленията на закона за защита на държавата и за запазване общественото спокойствие и държавната сигурност, моля“ и пр. Това пише министърътъ на правосъдието. „Общественото спокойствие и сигурността на държавата“ — тия две съображения могатъ да бждатъ преценявани; ще зависе какво разбираме подъ общественото спокойствие, какво разбираме подъ сигурност на държавата. Тази субективна оценка, която всѣки единъ отъ насъ може да си направи, може утре да бжде една голѣма опасност, да се създаде единъ прецедентъ, по който всички, които застанатъ отъ дѣсно, да пждатъ всички, които сѣ отъ лѣво, и обратното, всѣчки, които сѣ силни отъ лѣво, да пждатъ всички, които сѣ по-слаби отъ дѣсно. Бива ли, може ли съ такова едно субективно, непочиващо точно на текста на закона съображение да създаваме решения отъ такова съдбоносно естество?

Азъ мисля, г. г. народни представители, че въпросътъ е поставенъ ребромъ и ние на този въпросъ така, както е поставенъ, не можемъ да отговоримъ, освенъ отрицателно. Азъ мога да си представя, какъ утре една друга обществена група, която съ много по-голѣмъ еланъ се опитва да защитава държавата и която вижда много повече врагове и тукъ, и тамъ, даже вънъ отъ парламентарната група на работницитѣ, ще отиде до социалдемократитѣ, ще отиде до земледѣлцитѣ, ще имъ тури фирма емигранти, а може да отиде и по-нататъкъ.

Д. Ачков (нез): Тя си е отдѣлна фирма.

Г. Чешмеджиев (с. д): Когато вие, г. г. народни представители, ще имате само този мотивъ „общественото спокойствие и държавната сигурност“, вие може вече да създадете една традиция: да бжде рѣзанъ Парламентътъ и оттукъ, и оттамъ, отъ дветѣ страни, по кефа и по съображенията на тѣзи, които въ момента се чувствуватъ болшинство. Опасно е това. Това е една лоша практика, която Парламентътъ не бива да усвои, за да не би утре да се създадатъ условия, при които съ по-голѣмо настървение известни групи да се нахвърлятъ помежду си и да докаратъ парламентаризма и съществуването на Парламента до една фикция.

Азъ мисля, г. г. народни представители, че ние сме тукъ въ това Народно събрание — всички, вие и ние — да пазимъ престижа на Парламента, да го предупредимъ отъ увлечения, да не го подбиемъ въ общественото съзнание и да не оставимъ впечатление, че ние вършимъ единъ най-опасенъ и дошлопробенъ партизанлъкъ.

И азъ дохождамъ до единъ действително боленъ въпросъ: кога станаха тѣзи хора отъ Работническата партия обществено опасни?

Д. Ачков (нез): Когато дадоха доказателства.

Г. Чешмеджиев (с. д): Кога заплахиха държавната сигурност?

Д. Ачков (нез): Когато почнаха да навлизатъ въ казармитѣ.

Г. Чешмеджиев (с. д): Тѣ сѣ сѣщитѣ, който бѣха още преди 21 юний, когато завързваха своитѣ листи — тогава тѣ бѣха сѣщитѣ тия, каквито вие ги знаехте.

Д. Ачков (нез): Само че си криеха рога.

Г. Чешмеджиев (с. д): Знае се какво представлява Работническата партия, знаят се нейните идеи, знаят се нейните прийоми на борба.

А. Буков (з): Като се знаят, защо Ви е Касационният съд?

Г. Чешмеджиев (с. д): Знаят се начините, по които се регистрираха техните листи тогава — по партизански съображения на правителството на Сговора. Затова днес двете крила на Сговора се обвиняват помежду си — че дори била обезмитена от Сговора сребърната хартия, с която се избираха работниците.

Д. Ачков (нез): Но кой даде парите, не е установено.

Г. Чешмеджиев (с. д): Това се признава — и г. Цоню Бръшлянов го е признавал, и г. Григоръ Василев го е признавал. Истина ли е, лъжа ли е — вие знаете.

Н. Найденов (д. сг. Ц): Това е интрижка. Ти не обичаш интрижките, но това е интрига! (Смѣхъ всрѣдъ лъвицата)

Г. Чешмеджиев (с. д): Г. г. народни представители! От 20 август 1931 г. до днес тия хора заседават въ Народното събрание. Вчерга ли, онзи ден ли разбрахте вие техната психика? Въ какво се промѣниха тѣ, какво ново дадохъ?

С. Патеф (з): Чашата прелѣ.

Н. Стамболиев (з): Тази апология е много хубава!

Д. Ачков (нез): Апология на конспирацията.

Г. Чешмеджиев (с. д): Напоследък се изнесе срещу тѣхъ едно обвинение: че въ Рахово, въ Казанлъкъ, въ Шуменъ, въ София и не знамъ где били нахѣтали въ казармите.

А. Капитанов (з): А, то е лъжа!

Г. Чешмеджиев (с. д): Г. г. народни представители! Тия работи нѣкъде сѣ станали, по наши сведения, както се твърди — дали сѣ истински, не съмъ проверявалъ — преди 9 месеца. Други били станали преди 6 месеца, трети — преди 3 месеца. Този ли е начинътъ, по който вие ще защитите българската казарма?

А. Буров (д. сг.): Единъ отъ начините.

Г. Чешмеджиев (с. д): Тѣй ли вие ще обявите, че тя е безсилна сама да се пази отъ тия ядки, които тѣ били образували тукъ и тамъ? Така ще се подобие силата на материалния факторъ. Г. г. народни представители! Вие поставяте въ лоша свѣтлина единъ институтъ — поставяте го съ това предложение, съ това гонение, което предприемате срещу Работническата партия. Азъ не мисля, че българската армия ще бѣде подбита отъ техните ядки. Азъ не мисля, че тя е тѣй безсилна да не може да се справи съ тѣхъ. Тя може да се справи съ всички васъ, защото е въоръжена, съ всички насъ, защото сме безъ оръжие. Тоя материаленъ факторъ, обаче, съ едно нѣщо не може да се брани — съ заблудитѣ, които му се подхвърлятъ отъ тукъ и отъ тамъ, че държавата е въ опасност и че военните трѣбва да извадятъ мечъ, за да бранятъ държавата и националното величие! И, споредъ менъ, атентатътъ, който се прави къмъ материалния факторъ, не е така опасенъ, когато иде отъ тия тамъ (Сочи работниците), но той е по-опасенъ, когато иде отъ нѣкои други срѣди.

Т. Тонков (з): Кажете ги.

Г. Чешмеджиев (с. д): Защото тия срѣди тукъ (Сочи работниците) всички ги виждате, всички ги чувствувате, и когато сѣ криви, и когато сѣ прави, сме готови да се нахвърлимъ върху тѣхъ. Но има други срѣди — тѣ сѣ по-опасни.

Отъ мнозинството: Кои сѣ тѣ?

Д. Ачков (нез): Кажете ги.

Г. Чешмеджиев (с. д): Вие сте власт, вие управлявате, вие ги знаете по-добре отъ насъ.

А. Капитанов (з): Вие ги знаете по-добре, защото сте опозиция.

Председателстващъ Н. Захариев: (Звъни)

Г. Чешмеджиев (с. д): Затуй, г. г. народни представители, азъ казвамъ: не туряйте тия мотиви, не туряйте тия фактически данни като материална подкрепа на вашата съвѣст, когато вие ще искате да гласувате за изгонването на работническите депутати отъ тукъ.

Д. Ачков (нез): Много християнски гледашъ на тая работа — все християнско чувство! Стефанъ трѣбва да те благослови! (Смѣхъ)

Г. Чешмеджиев (с. д): Г. г. народни представители! Освенъ тия въпроси, които тукъ ви поставихъ и на които набързо дадохъ известни освѣтления, азъ искамъ да поставя още единъ въпросъ, трети и последенъ: тоя ли е пътятъ за борба съ Работническата партия; по тия ли пътища на преследвания и насилия ще може да бѣде създадено общественото спокойствие и обезпечена държавната сигурност? Азъ мисля, г. г. народни представители, че вие сте избрали най-стрѣмния, най-плѣзгавия и най-опасния пътъ. Ако ние сме убедени демократи, като социалисти, ако ние сме привърженици на демокрацията, ако ние стоимъ на ония голѣми основи, които е създадалъ българскиятъ учредител, когато е гласувалъ конституцията, то ние стоимъ само затова, защото смѣтаме тѣзи основи за стабилни, за здрави и за непоколебими. Ние мислимъ, че по пътя на свободата на словото, на свободата на събранията, по пътя на общото избирателно право могатъ да бѣдатъ застъпвани всички обществени тежнениа и да бѣдатъ защитени всички обществени интереси. Всѣки другъ пътъ, избранъ и отъ лѣво, и отъ дѣсно, е пътъ опасенъ, е пътъ противъ общественото спокойствие, е пътъ действително противъ държавната сигурност. Но отъ тоя пътъ, по който биха трѣгнали едни или биха трѣгнали други, ние не можемъ да ги отвърнемъ, освенъ съ сѣщитѣ срѣдства, които сѣ присѣжи на демокрацията. Ние не можемъ да прибѣгнемъ до ония срѣдства, които ще подринатъ основите на демокрацията, които ще дадатъ възможностъ да санкционираме общественото ония срѣдства и ония прийоми, които искаме ужъ да преследваме. Защото вие ще осѣждате тогава болшеvizма въ Русия, че е изгонилъ цѣлата буржоазия, че е убилъ свободата на словото, свободата на печата, че не позволява дори на своите собствени партизани да иматъ друга мисълъ и друго схващане по въпроситѣ, освенъ казионното, което е задължително? Де ще ви бѣде на васъ обществениятъ моралъ да можете да се борите съ тѣхъ, когато вие трѣгвате по сѣщия пътъ на преследване, по сѣщия пътъ на екзекуция, на рѣзване на цѣли парламентарни групи? Азъ това, г. г. народни представители, считамъ най-важния аргументъ, по който нашата парламентарна група не може и не бива да гласува едно такова предложение.

А. Капитанов (з): Ще дойдатъ работниците при васъ!

Г. Чешмеджиев (с. д): Азъ даже смѣтамъ, че и вие, които претендирате да сте привърженици на демокрацията, не може и не бива да гласувате за това предложение.

Д. Ачков (нез): Не вѣрватъ, че сте искренъ!

Г. Чешмеджиев (с. д): Съ това вие подрѣзвате клона, на който искате да стоите.

Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че това предложение, което ни внася г. министърътъ на правосъдието, не почива дори на изключителния законъ за защита на държавата. Азъ смѣтамъ, че това предложение е противъ оная форма, която е посочена въ закона за защита на държавата. Азъ смѣтамъ, че това предложение е единъ палиативъ, който не разрешава болния и тежкия въпросъ за недоволството на работните маси, което, ако тѣ го дразнятъ, вие съ вашето управление го създавате. И затуй цѣлото това ваше предложение, като палиативъ, ние да го гласуваме не можемъ.

Ц. Бръшлянов (д. сг. Ц): Моля, дайте ми думата за една минута за лично обяснение, понеже г. Чешмеджиевъ се е силалъ на мене.

Председателстващъ Н. Захариев: Имате думата

Ц. Бръшлянов (д. сг. Ц): Г-да! Г. Чешмеджиевъ въ мое отсъствие е казалъ, че по време на изборитѣ г. Ляп-

чевъ — азъ съмъ зналъ, а той е научилъ пъкъ отъ мене — билъ се погрижилъ да обезмита сребърната хартия за бюлетинитъ на Работническата партия. Г-да! Истината е точно, както ще я кажа азъ сега.

Една недѣля преди изборитъ единъ отъ Работническата партия се оплакалъ на единъ нашъ младежъ, че при обезмитаването ѝ хригата ѝ била задигната и сѣ били въ голѣма тревога, че ще останатъ безъ бюлетини. Това азъ го донесохъ на г. Ляпчевъ въ единъ нашъ случаенъ разговоръ по други въпроси. Между другото и това му казахъ. Той на първо време не повѣрва. Но когато му казахъ, че младежътъ, който ми го каза, е сериозенъ, той каза: „Това, ако е станало, е безобразие; не трѣбва да става. Азъ ще наредя чрезъ Преславски да влѣземъ въ връзка съ тѣхъ, да имъ осигуримъ докарването на хартия съ аеропланъ. Не бива да се лишава партията имъ отъ бюлетини“. Това е самата истина. Г-да! Съжалявамъ, че г. Чешмеджиевъ другояче го е казалъ. Това е самата истина. (Оживление всрѣдъ мнозинството)

Н. Стамболиевъ (з): Въ всѣки случай пакъ голѣма грижа. Хартията се внася съ вагони, а не съ аероплани. Значи, услугата е голѣма.

А. Капитановъ (з): По-голѣма грижа отъ това — здраве му кажи! (Оживление всрѣдъ мнозинството)

Д. Ачковъ (нез): Срещу искрениотъ обяснение на г. Чешмеджиевъ, дойдохъ искрениотъ обяснение на г. Бръшляновъ и се сливатъ дветѣ!

А. Бояджиевъ (раб): Вѣрно е, че хартията не можеше да бѣде освободена, защото полицията чакаше да я вземе и задигне. И ние наистина по единъ особенъ начинъ успѣхме да я вземемъ. Никакво съдействие отъ страна на правителството и на Преславски не е имало при освобождаването на сребърната хартия.

Н. Стамболиевъ (з): Спорътъ е: съ вагонъ ли е докарана или съ аеропланъ?

Председателствуващъ Н. Захариевъ (Звѣни) (Скарване между народнитъ представители А. Пиронковъ и Ц. Бръшляновъ)

Н. Стамболиевъ (з): Въ всѣки случай г. Цанковъ е настоявалъ въ Министерския съветъ хартията да се достави чрезъ аеропланъ.

А. Пиронковъ (д. сг): Нищо подобно нѣма. Това е подлостъ на Цоню Бръшляновъ. (Оживление)

Председателствуващъ Н. Захариевъ (Звѣни)

Ц. Бръшляновъ (д. сг. Ц): Нѣма нищо позорно, г-да. Г. Ляпчевъ постѣпи тъй, както би трѣбвало да постѣпи и всѣки на негово мѣсто. (Глъчка)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Г. Бръшляновъ! Никакъвъ въпросъ за хартия тукъ не съществува.

А. Бояджиевъ (раб): Бѣше въ две пратки. Едната по държавнитъ желѣзници, а другата съ аеропланъ.

А. Капитановъ (з): Цанковъ не ще да се обясни.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представитель г. д-ръ Христо Георгиевъ.

К. Кораковъ (д): Искаме да знаемъ кое е вѣрното.

А. Капитановъ (з): Предъ Великденъ се казватъ истинитъ. Това е седмица на изповѣдитъ.

Д. Ачковъ (нез): Да се даде думата на г. Ляпчевъ за лично обяснение, по поводъ на това, което хвърли г. Бръшляновъ за него.

А. Ляпчевъ (д. сг): Кое?

Д. Ачковъ (нез): Г. Бръшляновъ каза, че Вие сте му казали, че ще доставите на комунистѣ хартия съ аеропланъ.

Н. Стамболиевъ (з): Кое е истината?

А. Ляпчевъ (д. сг): По тоя случай азъ мога да заявя само едно, че преди да има въ главата на г. Цоню Бръшляновъ

каквито и да е аероплани, комунистѣ се бѣха снабдили 2—3 месеца по-рано съ всичко, каквото имъ трѣбваше. Това е истината.

Ц. Бръшляновъ (д. сг. Ц): Вие не чухте какво казахъ. Моля Вие се, позволете ми да кажа още една дума, за да не остане недоразумение. Оказа се, че не стана нужда да се доставя хартия. (Смѣхъ всрѣдъ стовористѣ — крило Ляпчевъ) Това е истината. Младежътъ излъгалъ.

Г. Казанаклиевъ (д. сг): Това не прилича на първото.

А. Бояджиевъ (раб): Още презъ м. мартъ хартията сѣ поржчана въ Берлинъ, и когато изборитъ дойдохъ, хартията бѣше по мѣстата си. Какво разправяте вие? Ляпчевъ ще ни доставя хартия съ аеропланъ!

Д. Ачковъ (нез): На великата срѣда поне да не лъжатъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ (Звѣни)

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Изправени сме предъ едно порешително действие на правителството на Народния блокъ. Внесено предложение на г. министра на правосъдието се опитва да се справи съ надигашата се комунистическа опасност. То предлага да се отнематъ мандатитъ на народнитъ представители отъ Работническата партия. Мотивитъ на г. министра, подробни и пространни, установяватъ, че Работническата партия не е нищо друго, освенъ продължение на комунистическата партия, разтурена презъ 1925 г.; че тя е рѣйно легално прикритие и че съ своитъ действия тя осъществява фактическия съставъ на чл. 1 отъ закона за защита на държавата. При тия мотиви, при това положение, като мѣрка, правителството предлага изключване на комунистическитъ депутати отъ Парламента — предложение, което не отговаря на съдържанието на мотивировката.

Г. г. народни представители! Има ли действително комунистическа опасност? Фактитъ за разрушителна дейност на Работническата партия изобилствуватъ. Такива има очертани въ мотивитъ, такива четемъ въ изобилие всѣки день въ ежедневната преса. Ние виждаме една систематическа дейност за подраване устоитъ на държавата; ние виждаме, че нито единъ отъ стѣбловѣтъ на държавата не остава незасегнатъ отъ тази разрушителна дейност на Работническата партия — училище, казарма, черква сѣ прицелната точка на тѣхната дейност. Комунистическата дейност почна своето начало, своя походъ отъ училищата.

П. Напетовъ (раб): Говоримъ за обществени сили.

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): Отъ година и половина време ние сме свидетели на непрекъснати стачки въ училищата. Въ това отношение трѣбва да констатирамъ, че министърътъ на просвѣщението г. Муравиевъ не искаше да вземе актъ отъ вършеното въ училищата, търпѣше постоянно обявяванитъ стачки въ училищата и като-че-ли неговото управление целѣше да създаде настроение въ полза на продължението на тия стачки.

П. Попизановъ (з): Тѣ и сега продължаватъ и ще продължаватъ, защото не знаете причинитъ на тия стачки. Вие приказвате, безъ да познавате този въпросъ.

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): Би трѣбвало да споменемъ нѣщо и за дейността на днешния министъръ на народното просвѣщение г. д-ръ Бояджиевъ, който като-че-ли има малко по-друго разбиране, по-друго отношение къмъ тѣзи ученически стачки. Паметно е за всички името на г. Пъздеровъ, директоръ на Станимашката прогимназия, който години подредъ тровѣше спокойното развитие на воденото отъ него училище и който съ своята противонародна дейностъ много пѣти повдигаше цѣлото гражданство противъ себе си, но който въпрѣки всичко това не бѣ уволненъ.

Министъръ Д. Гичевъ: Отъ кого е назначенъ тамъ Пъздеровъ?

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): Това не е важно. Важно е, че сте го търпѣли.

Министъръ Д. Гичевъ: Той е добъръ учител, и г. Бояджиевъ е стрѣшилъ, че го е уволнилъ.

Д-ръ Х. Георгиев (нац. л. о): Може да е добър учител, но е лош българинъ.

Министър Д. Гичев: 10 пъти по-добър българинъ е от други.

Д-ръ Х. Георгиев (нац. л. о): Г. министърът на народното просвещение, г. д-ръ Бояджиев, изглежда, че има по-друга преценка за неговата дейност като патриот и учител, защото и напоследък чухме, че го е уволнил от заеманата сега от него длъжност — директор на прогимназията в Ихтиман. Станимашкото гражданство се събирало на митинг, за да протестира против дейността на Пъздера, като директор на прогимназията в Станимака.

Министър Д. Гичев: Обратно, в Ихтиман цялото гражданство, даже и вашите, протестираха против неговото уволнение.

Н. Найденов (д. сг. Ц): Аз зная обратното — че са протестирали за назначението му. Нали г. Муравиев извърши анкета — прати г. Цанева?

Д-ръ Х. Георгиев (нац. л. о): Аз не искам да обвиня г. министра на просвѣтата, че когато е действувал така, той се е ръководил от нашите партийни смѣтки; но той трѣбваше да се ръководи от голѣмата отговорност, която тежи върху него.

Министър Д. Гичев: Чели сте въ вестниците и сега.

Д-ръ Х. Георгиев (нац. л. о): Г. министре! Аз не желая да бъда недобросъвестен. Коего съм чел, това изнасям. Министърът на народното просвещение г. д-ръ Бояджиев с своите действия иде да потвърди факта, че наистина Пъздера е вършил противодържавна пропаганда и заради това, по силата на чл. 70 от закона за народната просвѣта, го е уволнил. По-големо доказателство, че моята теза е права, не мога да ви дамъ.

Министър Д. Гичев: Аз твърдя, че няма направена никаква анкета от министерството преди уволнението на Пъздера.

Д-ръ Х. Георгиев (нац. л. о): Разпращайте се с г. Бояджиев, Вашият колега, а не с мене!

Н. Найденов (д. сг. Ц): Г. Цанев е правил анкета.

Министър Д. Гичев: И е установил неговата невинност.

Д-ръ Х. Георгиев (нац. л. о): Казаха ми, че Пъздера бил Ваш близък роднина, г. Гичевъ.

Министър Д. Гичев: Заявявамъ, че не ми е роднина, обаче ми е добър приятелъ.

Д-ръ Х. Георгиев (нац. л. о): От училището комунистическата пропаганда нахълта и въ казармата. Ние сме свидетели въ последно време на няколко тревожни сигнала, които се дадоха от разни мѣста въ България. Вчерашните и завчерашните вестници донасятъ, че ядки на комунистически организации въ армията са били констатираны въ Никополю, Орѣхово, Пазарджикъ, а напоследък едно въоръжено нападение от няколко души е било извършено върху единъ разводящъ въ Казанлъкъ, въ държавната оръжейна фабрика, като са искали разводящия да заведе тѣзи 5 души тамъ, където е складирано оръжието на българската армия. Всичката тая дейност на Българската комунистическа партия иде да потвърди, че действително, въ стремежа си да завладѣятъ държавната власт, комунистите са нахълтали здраво въ всички мѣста, откъдето може тази власт да бъде подрована, за да може да я съборятъ.

Министър Д. Гичев: Ще изкарате ли и тукъ военния министъръ виновенъ, както изкарахте министра на просвѣтата виновенъ, че комунистите влизатъ въ училищата?

Д-ръ Х. Георгиев (нац. л. о): Както виждате, г. министърът на войната взема мѣрки противъ тѣзи, които искатъ да рушатъ българската армия и нарушаватъ нейното спокойствие, а г. министърът на народното просвещение трѣпѣше тѣзи, които смущаваха духа на учениците.

Министър К. Муравиев: Вие говорите работи, които не познавате!

Д-ръ Х. Георгиев (нац. л. о): Моля Ви се, вземете душата и ме опровергайте.

Н. Стамболиев (з): Г. Георгиев! Вие допускате ли, че министърът на просвѣтата, като знае, че единъ учител или директоръ е комунистъ, ще го търпи тамъ? Здравиятъ разумъ допуска ли туй?

Д-ръ Х. Георгиев (нац. л. о): Не допускамъ, но знамъ, че при тия действия на директора г. Пъздера той бѣ трѣпѣлъ.

Министър К. Муравиев: Г. Пъздера е билъ търпѣливъ най-много презъ времето на Сговора. Още въ 1930 г. е имало стачка срещу него. Г. Цанковъ тогава е изключилъ 14 ученици отъ гимназията, но задържа Пъздера директоръ на гимназията. Пъздера е билъ въ оставка, но е билъ назначенъ лично отъ г. Цанковъ. Но понеже името на г. Пъздера се прецъпва съ стачките, около името му се създаде цяла една легенда и той е жертва на тая легенда.

С. Мошанов (д. сг.): Винаги въ такъвъ случай ще обвинете Сговора. Това си е традиция.

Министър К. Муравиев: Назначенъ е за директоръ и е търпѣливъ най-много отъ васъ.

А. Капитановъ (з): (Къмъ сговористите) Може ли вие да сте виновни!

П. Попивановъ (з): Онзи денъ имаше стачка въ Горна Орѣховица — г. министърътъ ли е виновенъ? Много са остарѣли, че сте забравили истинския животъ.

Д-ръ Х. Георгиев (нац. л. о): Най-после, г. г. народни представители, въ своите действия комунистическата партия се опита да осквернява и черквата, да нахвърля религиозното чувство на българския народъ. Фактите ни тѣзи разрушителни действия са толкова много и толкова безспорни и така известни, че смѣтамъ, че няма нужда да се спирамъ повече на тѣхъ.

При това положение, г. г. народни представители, че комунистическата партия организирано и смѣло руши устоите на държавата; при положението, че г. министърът на правосъдието въ своите мотиви излага редъ данни, отъ които може да се заключи, че дейността на комунистическата партия е вече отъ естество да застраши спокойното съществуване на българската държава, питамъ азъ: какво трѣбва да се направи, за да се спаси застрашената държавна сигурност? Безспорно, налагатъ се действия, бързи и смѣли мѣрки. И моето впечатление е, че ние може би сме закъснѣли малко съ вземането на тия мѣрки. Въпросътъ се слага вече да се спасятъ сериозно застрашените интереси на нашата държава. Въ такива болни времена, при такова положение на голѣма стопанска и поминѣчна криза, при тия болни настроения въ страждущите маси, при тая атмосфера, пълна съ експлозии, борбата, която трѣбва да бъде подета, трѣбва да бъде смѣла, решителна, безъ колебания и безъ остатъци.

Нѣкой отъ работниците: Санкимъ досега сте пипала съ рѣжавици!

А. Капитановъ (з): (Сочи д-ръ Х. Георгиев) Той е представител на Хитлеръ!

Министър Д. Гичев: Какво значи „безъ остатъци“?

Д-ръ Х. Георгиев (нац. л. о): Значи: като почнете една борба, да я водите както трѣбва и да я доизкарате докрай. Ние не сме отъ ония, които биха предложили тукъ едно решение, съдържанието на което да не отговаря на мотивите на законопроекта, нито на нуждите на момента, нито на характера на борбата. Продиктувано отъ държавни съображения, вашето решение не можеше да бъде такова, каквото ни предлагате. Не можешъ да се справишъ радикално съ едно разрушително движение, като отръзвашъ само клонките, а корените оставяшъ незасегнати. Борбата противъ комунистическата опасност иска едно радикално разрешение.

Ето защо неволно ми идва мисълта, че може би партийните мотиви при предлагане на това решение са били мѣродавните. Защото, ако отъ държавно гледище предла-

ганото решение не дава търсеното спасение, то напълно отговаря на партийните смѣтки. Първо, отговаря на партийните смѣтки на правителството, което съ касирането на 31 работнически представители добива възможност да управлява съ едно по-малко и по-сигурно болшинство. Досега правителството се крепѣше на болшинството на Народния блок, но съ излизането на групата на г. Георги Петровъ от блока и при очертаващото се настроение въ срѣдата на Земледѣлския съюзъ за ново роение, цѣлостта на болшинството грози сериозно да бѣде застрашена. И затова решението, което ни се предлага, за изключване работническите депутати отъ Парламента, цели да даде желаната сигурност на правителството за утрешния день. Второ, такава едно решение дава възможност и за прегрупиране на самото правителство на Народния блок, било по отношение на групи, било по отношение на ресори. И че е така и да се потвърдятъ изявленията на г. министъръ-председателя. На единъ въпросъ, отправенъ му отъ журналистите — дали Народниятъ блокъ не ще бѣде застрашенъ отъ неговата цѣлостъ съ това премахване отъ Парламента на работническите представители, г. министъръ-председателятъ отговорилъ, че това решение не щѣло да донесе преустройство въ състава на правителството. Това сѣ, г-да, изявления, направени днесъ. Какво ще бѣде положението утре, следъ като комунистическите депутати излѣзатъ отъ Парламента? Дали действително нѣкоя отъ групите, които съставляватъ днесъ болшинството на управляващия блокъ, ще останатъ въ блока, е единъ въпросъ на бъдещето. Подозрения и опасения въ всѣки случай въ това направление се изказватъ отъ хора, които иматъ и заематъ отговорни мѣста въ управителните тѣла на партийните, които съставляватъ Народния блокъ.

Министъръ Д. Гичевъ: Вие страхувате ли се?

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): Ние не сме на власт, за да се страхуваме, но ваши другари, вие ги знаете кои сѣ, казватъ това.

Министъръ Д. Гичевъ: Защо за чуждо гайле сте се разкахрили?

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): Моята мисль бѣше, че вашето разрешение на въпроса за борбата съ комунистическата опасност отговаря много добре на партийните ви смѣтки.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Моля Ви се, г. Георгиевъ, Ако Вашата теза се възприеме като правилна, и Касационниятъ сѣдъ изключи и партията, и тѣхъ, нали положението е сѣщото?

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): Борбата тогава е друга. Сега вие разрешавате само партийните си смѣтки.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Не мога да разбера защо така партизански разсѣждавате.

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): Тогава ще има държавни съображения, когато сега виждаме само партийни съображения.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Оставете тия плитки партизанщини!

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): Дали партизанствувамъ, Вашите действия въ бъдеще ще дойдатъ да опровергаватъ или да потвърдятъ тия мои твърдения.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Фактитъ сѣ едни. Ако вие сте убедени, че трѣбва да се разтури Работническата партия отъ Касационния сѣдъ, значи, тѣ излизатъ оттукъ. Фактически положението е сѣщото. Тогава защо правите тия разсѣждания?

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): Защото тогава, едновременно съ уреждането на държавните смѣтки, ще се уредятъ и вашите партийни смѣтки. А сега уреждатъ се само вашите партийни смѣтки, безъ да се уредятъ и държавните смѣтки.

Министъръ Д. Гичевъ: Бре, бре!

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): Второ, така взетото решение облекчава до известна степенъ и позицитъ на Земледѣлския съюзъ, когото ще бѣде не особено леко да се запази отъ упрѣците, ако той настоява за едно цѣлостно прилагане на закона за защита на държавата,

законъ, противъ който известни срѣди въ този съюзъ въ миналото, па и сега, сѣ се борили. Сѣщо така това решение предотвращава опасността да може да се създаде отъ тия срѣди, които сега изглежда, че сѣ на пътъ да скъсатъ връзките си съ групата отъ Земледѣлския съюзъ, която управлява, едно ново замедѣлско движение съ помощта и съчувствието на тия, къмъ които вчера г. Стефанъ Цановъ и бай Георги Юрдановъ подхвърляха благи погледи и бонбончета, та по този начинъ да може да ги прибератъ и да привлечатъ разпрѣснатите маси на Работническата партия следъ разтурянето ѝ, въ случай че това разтуряне би се предприело съ прилагането на закона за защита на държавата.

Ето защо, г. г. народни представители, при това положение нашата партия не може да намѣри въ предлаганите мѣрки едно рационално разрешение на въпроса за борба съ комунистическата опасност. Нашето становище е ясно и категорично. Ние считаме, при така сложилото се положение и при така очертаната дейност на комунистическата партия, че нейното по-паташно съществуване представлява опасност за сигурността на държавата и като така смѣтаме, че може да се вземе само едно единствено разрешение: да се разтури Работническата партия съ всичките последици, които предвижда законътъ за защита на държавата, именно като се отнематъ представителските мѣста на тая партия въ всички държавни и обществени учреждения, като се спре всѣква организационна дейност на сѣщата, като се спре цѣлата пропагандна литература, съ която тѣ тѣй изобилно сѣ наводнили България, и като се тури рѣзка върху всички материални срѣдства, съ които тѣ разполагатъ — и източниците на които сѣ много съмнителни — повеления, които лежатъ въ закона за защита на държавата. Всичко друго, споредъ насъ, е безполезно губене на време, дразнене безъ резултатъ. Нима тридесетина души депутати, които представляватъ Работническата партия въ Парламента, сѣ въплотение на комунистическата опасност? Тѣ сѣ само едно слабо представителство на силните и смѣли дейци, които сѣ вѣятъ отъ Парламента, и може би защото сѣ слаби, затова сѣ изпратени тукъ, за да отвлѣкатъ вниманието отъ истинските ръководители на това комунистическо движение.

Нѣкой отъ работниците: Слабо разбирашъ отъ страгегия!

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): Вие виждате, г. г. народни представители, че тѣ не можаха да оправдаятъ страшното име, което си бѣха прикачили — стрелци на Комунистическата партия. Вие виждате, че тѣ не сѣ никакви стрелци.

Г. г. народни представители! Въ борбата между комунизма и държавата нѣма срѣденъ пътъ. Борбата е за животъ и смъртъ, борбата е между две идеи, между две системи, между два строя, между две държави, между два свѣта, които се взаимно изключватъ. Или комунистите ще разрушатъ нашата държава, ще я сринатъ до основи, или ние трѣбва да унищожимъ тѣхното движение. Така комунистите водятъ борбата съ своите противници въ Русия; така води борбата Мусолини въ Италия и можѣ да се справи съ тѣхъ; така почна да води борбата и Хитлеръ въ Германия, който има сериозни намѣрения да се справи съ тѣхъ. Само тогава ще има успѣхъ, когато борбата срещу тѣхъ се води безъ остатъци. И когато водимъ тази борба, трѣбва да си спомнимъ гордитъ думи на Бряна, казани презъ 1906 г., по поводъ на желѣзничарската стачка, че, когато се касае за спасяване на държавата, има само единъ единственъ законъ и това е законътъ за спасяване на държавата.

А. Капитановъ (з): Г. Ачковъ казва, че не сте били еднородни въ вашата група!

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): Г. г. народни представители! Това е едната страна на борбата. Само съ репресивни мѣрки, обаче, ние не можемъ да се справимъ съ едно движение, каквото е комунистическото. Ние, които бранимъ тази държава, които бранимъ този строй, трѣбва да направимъ всичко възможно, за да намалимъ условията, които създаватъ благоприятна почва за вирѣне на комунистическата пропаганда.

Въ това отношение трѣбва да признаемъ всички, че направеното досега е много малко. Голѣмитъ въпроси на деня, които чакатъ разрешение, всички до единъ, почти стоятъ нерешени. Въпросътъ за облекчение на дѣлниците отдавна чака своето разрешение, но ние не виждаме въ това отношение още никаква инициатива отъ страна на правителството. Въпросътъ за наемите, единъ боленъ въпросъ за голѣмитъ центрове, сѣщо виждаме, че

се бави по канцелариите на министерството и комисията на Парламента, без да може да добие едно разрешение, каквото очакват мнозина, за да може да се внесе нужното спокойствие. Въпросът за икономии в държавата, въпросът за облекчение на данъчните тежести, за тяхното правилно и справедливо разпредѣление също така чака своето разрешение. Реформите, с които г. министърът на финансите ни занимава досега, според нашата преценка, не можаха да докарат едно равновесие в стопанския живот и да внесат нужното спокойствие в народното стопанство. Въпросът за намаление лихвения процент, един болен въпрос за българските занаятчи и търговци, също стои незасегнат и неразрешен. Също така от няколко месеца насам българското чиновничество и пенсионерите страдат от това, че българската държава не може да осигури тяхното спокойно преживяване и да изплаща редовно заплатите и пенсията. Ни един от тези големи въпроси не можат да получат своето радикално и бързо разрешение, за да се внесе успокоение в бедстващите маси. Като-че-ли правителството на Народния блок не могат да намърят в себе си сили и разбиране, за да прокара едно бързо и цялостно разрешение на тези въпроси. А така не може да се върви. Когато с една ръжка ще натискаме надигащата се комунистическа опасност, с другата ръжка ще трябва да сочим перспективи за по-добър, по-съвършен ред на ншката, при който ще царят по-голяма социална справедливост и по-голяма социална хармония.

Ето защо, наред с мърките против комунистическата опасност, такива каквито ние ги предлагаме, ще трябва да следват безспир мъроприятия за облекчение положението на потиснатия от кризата български земеделец, и застрашените в своето преживяване български работници, български занаятчи, търговци и интелигент, за да им се създаде възможност за един поносен, по-човъшки живот. Това, обаче, правителството на Народния блок няма да може да направи, както няма да може да се справи и с комунистическата опасност с предлаганата кекава мърка за отстранение работническите народни представители от Парламента. Цялата негова дейност досега иде да ни докаже, че има нщо, което го спъва да твори и реформира.

Председателстващ Н. Захариев: Има думата народният представител г. Георги Юртов.

Г. Юртов (нар. л): (От трибуната) Г. г. народни представители! Изправени сме днес да разгледаме едно предложение на г. министра на правосъдието, с което, след като стане закон, ще изгоним от Парламента комунистическите депутати. Който е прочел мотивите към предложението на г. министра, не може да не извади заключение, че Комунистическата партия е едно поддѣление на III Интернационал на велика Русия, и като така не може да не дойде и до заключението, че изключването им от Парламента е само един палиатив. Действително ние си играем с тази партия; не виждаме колко е голямо злото, не виждаме колко сж дълбоки корените му. В миналото правителството на г. Ляпчев допуска, комунистите да бъдат избирани под етикета на Работническата партия.

Нкой от земеделците: И им купи хартия за бюлетините!

Г. Юртов (нар. л): Но аз питам: сега ли почитаемото правителство разбира, че тж сж членове на Комунистическата партия? Тж още първия ден, при откриването на Народното събрание, показаха рогата си, още първия ден направиха една голяма обструкция и заявиха, че сж рушители на този строй, на този Парламент. Кой от нас не помни посрещането на моя добър приятел Петко Напетов с повика „Да живѣе съветска Русия!“? Кой не ги е слушал тук денем и нощем да казват: „вашият Парламент“, „вашата конституция“, „вашият закон“, като-че-ли тж не сж българи, като-че-ли тж не сж родни синове на тая страна.

Н. Стамболиев (з): И сж в Парламента и си получават дневните.

Д. Ачков (нез): И да оскърбяват националлибералите и да казват, че сж отрепки и подметки на буржоазията!

Г. Юртов (нар. л): Казах, че само изгонването на комунистическите депутати от Парламента е един палиатив, и той се върши с партийна смѣтка. Щом из-

лъзат тж и не се допуснат замѣстници, за мене е ясно, че тук има една партийна смѣтка, макар че г. министър-председателят протестираше оде и казваше на г. д-р Георгиев, че нмало партийна смѣтка.

Министър-председател Н. Мушанов: Какво да ви правя, като сте най-големите партизани. Вие асж само така сте живѣли — с партизанство!

Г. Юртов (нар. л): Ако вие в Блока се бѣхте спогодили по този въпрос, щѣхте преди една година да ги изгоните. Нмаше спогодба между вас и затова тж можаха да стоят тук досега и да рушат.

Но питам аз: като изпадите тези приятели от тук, ще унищожите ли комунизма в България, ще изкорените ли корените на злото, които сж много дълбоко? Не. Защото вие ги оставяте като партия, тж имат право да участвуват в избори, тж имат право на листи, тж имат право на агитация. Тж ще плъзнат между народа ожесточени, озлобени, и тогава ще бъдат много по-опасни. Ако искате да църите злото, трябваше, съгласно закона, по този въпрос да се произнесе Върховният касационен съд, а не Парламентът. И прав бѣше г. Григор Чешмеджиев, цитирайки точно повеленията на закона, като каза, че г. министърът на правосъдието неправилно се отнася към Парламента, а трябваше да се отнесе към Върховния касационен съд, углавното му отдѣление, и той да ги изхвърли, като обяви партията за нелегална. Тогава вече тж нмаше да имат право на събрания, нмаше да имат право на избори. Сега, обаче, пакъ ще си правим смѣтки! Аз виждам и партии, и лица в Парламента, които им правят лицемерие, с надежда, че ще могат да им вземат гласовете. Много се лъжат!

Д. Ачков (нез): Кой сж тези партии?

Г. Юртов (нар. л): Гласовете им няма да вземат. Тия хора ще си вървят по своя пѣть, и всѣки, който мисли, че може да вземе гласовете им, горко се мам!

Но, г. г. народни представители, като ги изгоним от тук, даже ако и Касационният съд обяви партията им за нелегална, мислите ли, ако почитаемото правителство не напусне тая мудност, не напусне тая нерешителност, не предприеме известни мърки и мъроприятия за облекчение стопанското положение на страната, мислите ли, че тяхните редове, тяхните кадри няма да се напълнят с много добри националисти, които днес се рушат, едни от които губят имота си, други — честта си и които, щат-не-щат, ще отидат при тях? От две години насам закони се прокарват, но резултати не се получават. Внесе се законопроект за наемит, но, за голямо съжаление, никой не знае какво ще стане с него. Прокара се закон за защита на земеделеца-стопанин и закон за облекчение на длъжниците — два закона, които един друг се отричат; нито длъжникът плаща, нито кредиторът може да вземе нщо. Чака се закон за намаление на лихвения процент; маса други въпроси също чакат непременно своето разрешение. Аз мисля, че, заедно с изключването на работническите представители от тук, заедно с обявяването на партията им за нелегална, правителството трябва да побърза час по-скоро да прокара такива законоположения, които ще облекчат не напълно населението — не си права такава илюзия, няма таква сила, която ще може да премахне изведнѣж всеобщата стопанска криза, която я има и у нас — но от малко-малко ще внесат едно успокоение в страната. Не направите ли това, уважаемо правителство, всичко друго, което се върши, е напразно!

Казвам, трябваше Работническата партия да бъде обявена за нелегална от Касационния съд, но понеже две години сѣм и не мѣсим, най-малко на мене, излъзъл от редовете на една ултранационалистическа партия, подобава да не гласувам за изключването на работническите представители от Парламента. Аз ще гласувам за изключването им, но само с една голяма молба към г. министър-председателя: прокарайте, г. министър-председателю, четири-пет належащи законоположения, и вие ще отнемете голяма част от тяхните кадри, които сега се пълнят.

Председателстващ Н. Захариев: Има думата народният представител г. Добри Свинаров.

Д. Свинаров (нар. л): (От трибуната) Г. г. народни представители! По въпроса за отнемане мандата на народните представители от Работническата партия нкой от

преждеговорившият изтъкнаха, какво това решение на правителството било противно на разбиранията на демокрацията, на парламентаризма, а, от друга страна, било противоконституционно и не отговаряло на повеленията на закона за защита на държавата.

Азъ нѣма да се впушамъ да защитавамъ юридически становището, което правителството е взело съ това решение за отнемане мандатитѣ на депутатитѣ отъ Работническата партия, защото този въпросъ се разгледа отъ много отъ преждеговорившият, които заистина дадоха една обобщовка, която и азъ не мога да не възприема като такава, за да можемъ днесъ съ единъ вотъ да отнемемъ тия мандати. Нито на принципитѣ на демокрацията, нито на парламентаризма е противно решението за отнемането на тѣзи мандати, защото, както конституцията, така и установената практика, ни задължаватъ, въ моменти, въ каквито се намира сега държавата, да щадимъ тая демокрация до толкозъ, доколкото рушителитѣ на държавата искатъ да злоупотребяватъ съ нея, за да насаждатъ все по-дълбоко своята разрушителна дейность въ всички срѣди на българския народъ.

Така сѣщо, отъ гледна точка на закона за защита на държавата, смѣтамъ, че решението не е противозаконно. Напротивъ, чл. 20 отъ закона за защита на държавата развързва рѣшетѣ на правителството въ моменти, каквито е настоящиятъ, когато известни партийни организации или обществени срѣди усвоятъ насилнически методи, да действуватъ по начини и съ срѣдства, които законитѣ въ страната му позволяватъ. Това решение се позовава тъкмо на чл. 20 отъ закона за защита на държавата.

Но направиха се възражения: можемъ ли да гласуваме това решение преди да бѣде разтурена Работническата партия? Разтурянето на Работническата партия е съвсемъ отдѣленъ въпросъ, а чл. 20 разпорежда тъкмо въ тоя смисълъ, въ който е изготвено и решението на правителството за отнемане мандата на депутатитѣ отъ Работническата партия. Не се иска отъ чл. 20 да бѣде разтурена Работническата партия, за да можемъ да прибѣгнемъ къмъ отнемане мандатитѣ на нейнитѣ представители. Напротивъ, чл. 20 говори, че оня, който се числи като членъ на забранени по този законъ организации, групи или тѣхни поддѣления, или имъ съдействува, както и онзи, който е привърженикъ на комунистически, анархистически или насилнически методи на общество-политическа борба, не може да заема нито държавна, нито окръжна, нито друга служба. Следователно, тукъ сѣмъ налице условията по чл. 20, за да можемъ да искаме отнемането депутатскитѣ мандати на представителитѣ на Работническата партия.

Г. г. народни представители! Тукъ отъ тѣкои се искаше да се защити Работническата партия като такава, която не представлявала опасность за държавната сигурность, за общественото спокойствие. Азъ смѣтамъ, че по този въпросъ ние не можемъ да бѣдемъ въ единъ пътъ по срѣдата. Днесъ, наистина, въ единъ моментъ, когато правителството полага върховни усилия да се справя съ стопанска и морална криза, въ единъ моментъ, когато съ нетърпение се очаква да се облекчи положението, хората отъ Работническата партия, на които можешъ да сваляшъ звезди отъ небето и пакъ да не бѣдатъ доволни, навсѣкжде, като почнете отъ Парламентъ и събрания, тѣ само атакуватъ правителството, тѣ само атакуватъ днешния строй като негоденъ, тѣ само атакуватъ Парламентъ като изгубилъ своето значение, разбира се, като възхваляватъ строя въ Съветска Русия, който щѣлъ да превърне въ рай България.

Каква по-страшна дейность въ единъ такъвъ критически моментъ за държава и народъ, който изнемогва отъ стопанска криза, да вършатъ своето разрушително дѣло комуниститѣ? Че действително тѣ сѣмъ едно прикритие на разтурената Комунистическа партия, въ това споръ нѣма и не може да има. Още въ миналото тѣ дадоха неизброими доказателства; тѣ предизвикваха стѣлкновения, пролѣхъ съ много кръвъ, за да може да се запази редътъ и спокойствието въ страната. Но въ последно време ние виждаме, че тѣхната дейность се засилва: тѣ проникнаха въ училището, нападнаха, като паразити, младежитѣ-ученици въ крѣхката имъ възраст, въ които искатъ да намѣрятъ утѣшнитѣ си поддръжници; създадоха фронтове въ самата учаща се младежъ. Това може ли да се не смѣта като една разрушителна дейность на тия, на които днесъ искаме да отнемемъ мандатитѣ имъ като народни представители? Не само това. Тѣ отидоха и по-далечъ за постигане на своитѣ цели: тѣ не пощадиха и родната армия. Чрезъ нея тѣ искатъ да завладѣятъ все повече и повече

мѣсто и позиции, за да могатъ въ даденъ моментъ, чрезъ нея да постигнатъ пѣклени задачи, да подготвятъ едно ново и тежко робство на българския народъ. При тая дейность, какво значение иматъ ония фрази, за демокрация, когато тая демокрация се отрича отъ тѣхъ, когато тѣ работятъ противъ нея и противъ Парламента? Азъ намирамъ, че всички ония, които говориха, че Работническата партия не представлявала никаква опасность за държавната сигурность и за общественото спокойствие, правятъ само една политика на мили очи, затварятъ си очитѣ предъ злото, предъ което се намира държавата и народътъ, и искатъ по тоя начинъ да бѣдатъ харесани. Има два фронта: единиятъ, това е фронтътъ на разрушението, другиятъ е фронтътъ на държавата. Срѣденъ пътъ нѣма. И ние, като националлиберали, не можемъ да не поздравимъ правителството, въ което вземаме участие, и да кажемъ, че то изпълнява единъ отъ етапитѣ за разтурянето на Работническата партия съ отнемане днесъ мандатитѣ на нейнитѣ представители въ Парламента. Ние желаемъ пѣлата Работническа партия да бѣде обявена възъ отъ законитѣ, защото само тогава нейнитѣ функционери ще бѣдатъ подъ зоркото наблюдение на властта. (Възражение отъ работницитѣ)

С. Димитровъ (раб): Ако Господъ слушаше коткитѣ, щѣше риба да вали отъ небето.

Д. Свиначовъ (нац. л): Въ всѣки случай, като васъ революционери, знамъ ги, особено Вие (Сочи Р. Рангеловъ), който бѣхте председател на една република и избѣгахте а оставихте хората да ги избиятъ.

Р. Рангеловъ (раб): Не съмъ, като тебе, строилъ бесилки за селяни въ Ески-Джумая.

Д. Свиначовъ (нац. л): Защото искате да убивате държавата и народътъ. Ако трѣбва, ще строимъ нови бесилки за васъ.

Р. Рангеловъ (раб): За Аврамъ Аврамовъ строехте бесилка, а днесъ е народенъ представителъ и сте седнали заедно.

Д. Свиначовъ (нац. л): При тая констатация въ мотивитѣ къмъ решението...

Л. Станевъ (раб): Значи, признавашъ, че си строилъ бесилки?

Д. Свиначовъ (нац. л): Не признавамъ, а му отговарямъ на апострофа и казвамъ, че ако трѣбва да се строятъ бесилки, ще се строятъ за васъ.

При тая констатация въ мотивитѣ къмъ решението за отнемане депутатския мандатъ на представителитѣ на Работническата партия, при тая дейность на самитѣ работнически депутати въ Парламента, които никога не дойдоха отъ тая трибуна да защитятъ интереситѣ на работническото, а всѣкога когато имъ се отдаваше случай да взематъ думата, ни говорѣха само за Съветска Русия, за Китай и за Азия, по-нататкъ тѣхното стоене въ Парламента не се оправдава нито отъ обществена, нито отъ държавна гледна точка. И ние, виждайки усилията на правителството, които то полага за смекчаване на кризата, виждайки усилията на правителството да се справи съ това зло, заявявамъ, отъ името на нашата парламентарна група, че ние ще гласуваме това решение като етапъ за разтурянето на Работническата партия. (Рѣжоплъскания отъ мнозинството)

Председателствувашъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Панайотъ Деневъ.

П. Деневъ (р): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Не само защото вземамъ думата шестнадесети подъ редъ отъ ораторитѣ, които говориха преди мене, и последенъ, не само затова, защото въпросътъ, който е предложенъ на нашето обсъждане, а именно одобряване предложението за отнемане мандата на народнитѣ представители отъ парламентарната група на Работническата партия въ България, всестранно и много изчерпателно се разгледа отъ ония, които досега говориха, но главно заради туй, защото Радикалната партия, отъ името на която заемамъ въ този моментъ трибуната, имамъ досега на нѣколко пъти възможността да изнесе своето становище по третирания въпросъ и чрезъ своя партиенъ органъ, и чрезъ своята парламентарна група, и чрезъ своя представителъ въ управлението, азъ намирамъ, че не ми се пада да държа дълга

реч, за да мотивирамъ нашето становище. То е, г. г. народни представители, известно на всички васъ, известно е и на цялото българско общество — ясно, категорично, пълно. Азъ ще се помъжа, обаче, въ формата на една декларация да сумирамъ всички ония съображения, които имаме, за да бъдемъ за интегралното разтуряне на Работническата партия, а, заедно съ това, и съображенията, които имаме, за да гласуваме за предложението, което правителството внася.

Азъ ще започна, г. г. народни представители, съ същитъ думи, съ които започна единъ отъ представителитъ на опозицията — г. Рашко Маджаровъ.

Въпросътъ, по който има да се произнесе днесъ Народното събрание, по своето естество е отъ такова голямо политическо и държавно значение, че никому не е позволено да спекулира съ него за партийни, а още по-малко за вулгарни фракционни цели. Това — едно. И, второ, правилно решение или, по-точно казано, правилно становище по поставения на разискване въпросъ може да бъде взето само тогава, когато напълно сме наясно по фактитъ, по положението, което е дало поводъ на правителството да внесе настоящето предложение, което даде поводъ на всички парламентарни групи за взематъ по него думата.

Г. г. народни представители! Отъ момента, отъ който бившата Тъсно-социалистическа партия въ България се преименува въ Комунистическа и се присъедини къмъ III интернационалъ, тя функционира въ нашата страна като секция на този интернационалъ и не слѣпа изпълнителка, а съзнателна, волева, мощна изпълнителка на този интернационалъ. Това е единъ фактъ, по който не може и не бива да се спори. Това е единъ фактъ на всички известенъ, това е единъ фактъ, който въ близкото минало даде своето отражение въ нашия политически животъ. Всичко онова, г. г. народни представители, което слѣдва отъ този день насамъ въ кръга на дейността на тази партия, има различни форми, има не винаги еднаква сила, но се върши прѣко или косвено все отъ едни и същи срѣди. Ноторно е, че Работническата партия въ страната е, не прикритъ, както нѣкои, споредъ мене, несполучливо се изразяватъ на Комунистическата партия; тя е членъ отрядъ, тя е патраулътъ, който върви напредъ, разузнава и отваря пътъ на конспиративния революционенъ комунизъмъ, който има своитъ задачи, който има своето целопоставяне въ нашия политически животъ.

Г. г. народни представители! То се знае, че и сегашната Работническа партия, и бившата Комунистическа партия по своя социаленъ съставъ сж преди всичко партии работнически. Но нима има отъ насъ наивници, които да смѣтатъ, че наистина това е една раг excellence класова партия, че наистина Работническата партия е образувана и създадена, за да отстаива едни чисто професионални интереси на българското работничество? Азъ отварямъ тази малка скоба само за да кажа нѣколко думи по поводъ на младежкото увлѣчение и младежкия романтизмъ — ако тѣ бѣха искрено показани отъ тая трибуна — проявенъ отъ една побѣлѣла глава, отъ единъ побѣлѣлъ народенъ представителъ, дѣдо Георги Йордановъ, а, отъ друга страна, по поводъ наставническия тонъ и наставническата поза на една млада кждрава глава, на която най-малко мязаше тази поза, да се напомня на българския Парламентъ, че работничеството трѣбвало да има свои представители въ нашия животъ, че работничеството трѣбвало да има свое представителство въ Парламента, че работничеството трѣбвало да има своя политическа организация, която да отстаива неговитъ професионални права и интереси.

Г. г. народни представители! По този въпросъ споръ не може да има. И най-реакционнитъ партии днесъ не само въ България, но въ цялия свѣтъ, признаватъ легитимното право на професионална, на класова защита. И дотолкова, доколкото една партия въ България би си поставила благородната амбиция да се яви като изразителка на интереситъ на работничеството, да работи за подобрене трудовитъ условия на производството, за подобрене материалнитъ условия на живота на работничеството, дотолкова тая партия не само трѣбва да има правото на животъ въ една демократична страна, но дори трѣбва да бъде насърчавана, поощрявана.

Прочее, поведението, което е усвоило българското правителство, поведението, което подиръ половинъ часъ ще усвои българскиятъ Парламентъ къмъ Работническата партия, не е поведение къмъ българското работничество, това не е акция, насочена къмъ легитимнитъ права и интереси на българското работничество, . . .

А. Певевъ (раб): Точно това е.

П. Деневъ (р): . . . ангажирано въ различнитъ клонове на нашето производство! Г. г. народни представители!

Тази акция е насочена къмъ онзи членъ отрядъ, къмъ онзи патраулъ на революционния комунизъмъ, който се нарича Българска работническа партия и който е създаденъ, сътворенъ отъ другия — революционния, конспиративния апаратъ, за да може да влияе, за да може да ангажира все повече и повече адепти всрѣдъ страждущитъ, каквито не сж малко въ нашата земя; да може да се спекулира съ общата беда, която залива нашата страна, но не за постигане на нѣкакви материални подобрения въ живота — тѣ ни се смѣятъ, когато ние поднесемъ каквато и да е инициатива, целеща да внесе що-годе подобрене въ материалнитъ условия на живота, . . .

Л. Станевъ (раб): Смѣемъ се, защото това не сж реформи.

П. Деневъ (р): . . . а за да могатъ да подготвятъ една армия, която да може да бъде използвана въ днитъ на въоръженото въстание, което е единственото по тѣхнитъ тезиси срѣдство за овладяване на политическата властъ въ страната.

Г. г. народни представители! Понеже за насъ, които поддържаме, че страната, че държавата, че племето ни е въ опасностъ отъ тая революционна акция, тоя фактъ е ноторенъ, ние съ спокойна съвѣсть не, а съ съзнанието, че вършимъ едно голямо обществено и държавно дѣло, при различни случаи още отъ година насамъ заявяваме, заявяваме и днесъ, че сме сторонници на разтурването, на безусловното разтуряне на Българската работническа партия, като смѣтаме, че по този начинъ ние намаляваме, ако не отстраняваме съвършено, възможността за печелене все нови и нови и при това много пъти искрени адепти на това движение, които може-би и не подозиратъ, че сж инструменти, че сж оръжие за една въоръжена акция.

Л. Станевъ (раб): Насъ ще изгоните отъ тукъ, но нѣматъ нѣма да изгоните отъ България.

П. Деневъ (р): Казва се: „Нѣмотията не можете да разгоните“.

Л. Станевъ (раб): Да, и заради туй борбата ще продължи.

П. Деневъ (р): Да, г. г. народни представители, нѣмотията е тоже единъ фактъ ноторенъ, бедствието народно е тоже единъ фактъ ноторенъ. Но тѣй же ноторенъ е и фактитъ, че ако има срѣда, че ако има политическа организация, която има най-малко на сърдце бедата на този народъ, която най-малко мисли за премахването, постепенно, на тая беда, това е онзи организация, която въ народното нещастие вижда стихията на своитъ партийни домогвания и завоювания. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството и сговориститъ)

И заради туй, г. г. народни представители, като отдаваме всичката данъ на внимание на необходимостта отъ възможно по-бързи, отъ възможно по-пълни, отъ възможно по-радикални мѣрки за подобряване условията на живота, . . .

П. Напетовъ (раб): (Възразява нѣщо)

П. Деневъ (р): . . . за да се изживѣе не кризата, но бедствието, което е засѣнчило нашата страна, ние казваме, че наредъ съ тая необходимостъ сжествува и друга една: необходимостта отъ създаване не на абсолютни — това не може да стане — но на относителни условия за граждански и социаленъ миръ въ страната. Защото безъ граждански, безъ общественъ миръ въ страната, илюзорно е да се говори за стопанско, за финансово строителство, илюзорно е да се говори за лѣкуване стопанскитъ, финансовитъ беди и нещастия. (Възразения отъ работницитъ)

И тукъ ще припомня на ония господа отъ болшинството — нѣкои отъ които сж, нека ми бъде позволено да кажа, квази-членове на болшинството — които смѣтатъ за потрѣбно отъ тукъ да мотивиратъ своя отрицателенъ вотъ съ това, че управлението на Народния блокъ не било изпълнило своитъ ангажменти къмъ българския народъ, поети съ неговия предизборенъ манифестъ, да припомня, че тѣ забравятъ, какво първиятъ ангажментъ — отворете манифеста, прочетете го — който Народниятъ блокъ пое предъ българската гражданственостъ, това бѣше въдворяване миръ, справяне съ всички смутители и рушители на реда въ страната. Това е първиятъ ангажментъ, който ние поехме предъ българското общество. И ако нѣкой прави днесъ намеци къмъ управлението, позволете на мене нескромността да му от-

правя този чамекъ: че ние много от отдавна трѣбваше да съзнаемъ, че въ нашия Парламентъ, въ нашия политически животъ има една язва, която все повече и повече расте, която го разяжда и която му отнема възможността за едно спокойно стопанско творчество; че тая язва съществува перманентно, че тя е бившата Комунистическа партия, днешната Работническа партия; че това сѣ всички нейни поддѣления. Ако е истина, че ние позакъснѣхме съ нѣкои отъ мѣроприятията, които бѣхме длъжни да вземемъ по-навреме; ако е истина, че ние може-би не разрешихме достатъчно пълно нѣкои отъ въпроситѣ, къмъ които посегнахме да ги разрешаваме; ако е истина, че може-би стоимъ още на открито съ нѣкои въпроси, които чакатъ своето разрешение и за които можемъ да бждемъ винени, трѣбва да признаемъ, че можемъ да бждемъ винени още и за това, че закъснѣхме да се справимъ съ една отъ причинитѣ, които прѣчатъ, за да се изживѣе поне по-спокойно това стопанско бедствие, което преживява нашата страна.

Л. Станевъ (раб): Стига, че много се трогна г. Костурковъ! (Смѣхъ)

П. Деневъ (р): На тебе не ти мяза да поменавашъ нито името на г. Костурковъ, нито на много още други хора. Вие, ако имате поне малко съзнание за дългъ, днесъ поне щѣхте да се замислите върху онова, което става, върху онова, което предлежи да стане.

Г. г. народни представители! За да не измѣня на себе си и на разбиранията си — лични и партийни — азъ съ две думи само ще подчертая, безъ да повтарямъ нищо отъ казаното досега, че ние и днесъ още сме все тъй настойчиви за по-смѣло и по-бързо лѣкуване на стопанскитѣ и финансови рани, които зѣятъ въ нашата страна, въ нашия народъ, въ нашата държава, както сме били и преди месецъ, и преди два, и преди петъ. Но не съмъ азъ, не е и партията ни въ редицата на ония, които смѣтатъ, че алфата и омегата за създаването на миръ и спокойствие въ страната, респективно за обезвреждането на Комунистическата партия въ страната, че алфата и омегата за спирането на нейната тайна и нелегална дейностъ е само финансовата и стопанската радикална реформа. Ние поддържаме, че, каквото и подобрене да се направи въ живота, революционниятъ комунизъмъ ще продължава своето дѣло, защото неговата крайна целъ е обладаването съ силата на оръжието, на терора на политическата властъ, създаването на една нова държава, — ако въобще държавата остане — съ свършено друга форма на устройство, на права и на задължения на нейнитѣ граждани, и въ тази именно държава на тероръ и робство да се правятъ социалнитѣ експерименти, които се правятъ сега въ Съветска Русия.

Г. г. народни представители! Не е тукъ мѣстото, не е тукъ времето да водимъ полемика за ония химери, за ония социални утопии, които се препорѣчватъ отъ тамъ (Сочи работницитѣ); не е тукъ мѣстото, не е тукъ времето да влизаме въ обсъждане на въпроса какво даде на руския народъ, какво даде на руската държава, военниятъ комунизъмъ, какво даде по-нататкъ новата икономическа политика, какво даде днесъ и петилѣтката.

П. Напетовъ (раб): Изгони безработицата и даде хлѣбъ на всички граждани.

П. Деневъ (р): Това сѣ въпроси, които могатъ да бждатъ третирали и ще бждатъ третирали може-би при други случаи. Но за нашата целъ, за нашата конкретна задача, тия въпроси сѣ безъ значение. Ние когато се обявяваме за разтуряне на Българската работническа партия, ние нѣваме предъ видъ нейнитѣ социални утопии, ние нѣваме предъ видъ нейнитѣ нещастни опити върху чужди глави. Ние, г. г. народни представители, имаме предъ видъ само една единствена целъ — и това е то новото, което искаме да кажа днесъ къмъ онова, което казахъ завчера — ние имаме предъ видъ само държавата, нейната сигурностъ, а не сигурността на управлението, било то на Народния блокъ, на Лѣвия блокъ, на Сгворора или на друга нѣкоя партия. Нека по този въпросъ бждемъ свършено наясно. Може да ни обвиняватъ въ наивностъ, може да ни обвиняватъ въ недалновидностъ, но ние стоимъ на възгледа: че нѣма кой да остави на Балканския полуостровъ една държава — още по-малко България — за да се правятъ въ нея експериментитѣ на комунизма; че ако, не дай, Боже, по пѣтя на легалното действие, комунистическото движение у насъ би се засилило толкова много, щото да може да вземе по конституционенъ редъ управлението, и тогава вече да прави

обществено преустройство, въ този моментъ България, като държава, рискува своето самостоятелно съществуване. Това е било нашето разбиране.

П. Напетовъ (раб): Чорбаджитѣ само рискуватъ.

П. Деневъ (р): И затуй, г. г. народни представители, ние днесъ пледираме за премахване на тая опасностъ, не за управлението на Народния блокъ, ще кажа азъ, не дори и за едно реакционно, диктаторско управление, за което вчера направи алузия г. Радоловъ. Ние, г. г. народни представители, имаме страхъ — ако сме наивници, нека това да е нашиятъ грѣхъ — че отъ първия день въ който въ България би се направила революция, България ще изгуби своето самостоятелно съществуване.

П. Напетовъ (раб): Вие треперите отъ страхъ предъ трудещитѣ се маси.

Х. Родевъ (нац. л): Петко, не се тревожи толкова. Васъ не ви е страхъ, а се криете по бѣли гащи подъ криватитѣ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звънъ)

П. Напетовъ (раб): Вие треперите отъ страхъ отъ борбата на трудещитѣ се маси. Не отъ насъ 30 души тукъ ви е страхъ, а отъ цѣлия трудещъ се народъ. (Ржкоплѣскания отъ работницитѣ)

А. Капитановъ (з): Петко! Интересно е, че куражътъ ти дойде чакъ на края. (Смѣхъ)

С. Ивановъ (раб): Мълчи бе, кречетало такова!

Х. Родевъ (нац. л): Единъ революционеръ не може да се крие подъ кривата на една модистка. Излѣзте на улицата и понесете отговорноститѣ. Революционери!

А. Пеневъ (раб): Мълчи, бе, знаемъ те кой си.

Х. Родевъ (нац. л): Единъ революционеръ трѣбва да бжде доблестенъ човѣкъ.

П. Деневъ (р): Прочее, г. г. народни представители, съ огледъ постановленията на основния законъ, конституцията, съ огледъ постановленията на отдѣлнитѣ закони, съ огледъ най-последъ върховнитѣ интереси на държавата, ние сме сторонници на този възгледъ — разтуряне на Работническата партия, като нелегална организация. Обаче правителството по свои съображения, по съображения на политиката е смѣтало за потребно да ни сезира съ това решение. Ние заради бѣлхата нѣма да изгоримъ юргана. Ние, бидейки съ убеждението, че това решение не разрешава радикално въпроса за спасяване на държавата отъ комунистическата опасностъ, ще го гласуваме съ надеждата, че много скоро, може би по-скоро, отколкото се предполага, ще имаме и радикалното, пълното разрешение на въпроса.

Г. г. народни представители! Излишни сѣ тѣзи казуистични спорове относително точния смисълъ на този или онзи членъ отъ закона за защита на държавата, защото азъ съмъ убеденъ, че и най-големитѣ доктринери, когато ще вдигатъ рѣжа, ще я вдигнатъ не съ огледъ на това, какво точно пише тоя законъ, но съ огледъ на това, че тѣ въ душата си, въ съзнанието си сѣ абсорбирали необходимостта отъ такъвъ единъ вотъ.

Г. г. народни представители! Сега, когато сме отдалечени вече 8 години отъ страстния четвъртъкъ на 1925 г., когато съ своитѣ методи на политическа борба, съ своитѣ сръдства за овладяване на политическата властъ, съ своя манталитетъ и съ своята идеология, представителитѣ на революционния комунизъмъ въ България отнеха живота на стотици хора въ софийската катедрата, ние, хората на буржоазната държава, хората на фашистската държава и на фашистската властъ, както обичатъ да ни наричатъ господата отъ крайната лѣвица, съ спокойна съвѣстъ ще имъ отнемемъ не живота и имота, а ще имъ отнемемъ депутатскитѣ мандати. Нека нашиятъ грѣхъ е, че отнемемъ мандати. Съ това отнемемъ възможността да се отнематъ глави, да се отнематъ имоти, да се отнема спокойствие, да се отнема държава. Сравнение не може да става, г. г. народни представители, между нашия прѣхъ и тѣхния, между нашия моралъ и тѣхния.

Ние, съ съзнанието, че вършимъ едно голѣмо дѣло, ще гласуваме за това предложение, но съ една настояща молба къмъ управлението: да върви по-смѣло въ пѣтя, въ който върви до сега. Защото вие можете да обвинявате

знае — презъ 1908 г., не по-късно. И азъ не съжалявамъ за това, защото като ученикъ съмъ давалъ на тая партия и сили и сръдства, обаче азъ отъ нея нищо не съмъ вземалъ. Върналъ съмъ се тамъ, където е моятъ баща.

П. Напетовъ (раб): Въ тая партия, където сме ние, всички даватъ, а въ вашата ние само вземате отъ трудящия се народъ.

Министъръ И. Качаковъ: Не, и тукъ даваме.

П. Напетовъ (раб): Затова бѣгате.

Министъръ И. Качаковъ: Въ всѣки случай на васъ не дължа. Далъ съмъ ви, но ние нищо не сте ми дали.

А. Бояджиевъ (раб): И сега ни се отплащашъ!

Министъръ И. Качаковъ: Г. г. народни представители! Че действително сегашната Работническа партия е по същината си комунистическа, личи на първо мѣсто отъ членуването на известни български граждани въ нея и въ нелегалната Комунистическа партия, въ идейнитъ връзки, които тя има съ нелегалната Комунистическа партия, въ организационнитъ връзки, които има съ нея, въ нейната организационна подчиненостъ на нелегалната Комунистическа партия и на III интернационалъ и най-сетне въ нейната материална връзка. Работническата партия се образува отъ бивши членове на Комунистическата партия. Всички народни представители, отнемането на мандата на които се иска съ предлаганото решение, сѣ били членове на бившата Комунистическа партия.

Нѣкои отъ работниците: Не е вѣрно.

Министъръ И. Качаковъ: Съ малки изключения. — Членове сѣ: Крумъ Кършовски, Лазаръ Станевъ, ...

Л. Станевъ (раб): Не е вѣрно, азъ не съмъ.

Министъръ И. Качаковъ: ... Андрей Пеневъ, Илия Добревъ Илиевъ, Господинъ Желѣзовъ, Сѣби Димитровъ Деневъ, Борисъ Кръстевъ, Тодоръ Кударовъ, Сава Г. Тошевъ, Митю Станевъ, Русинъ Атанасовъ, Христо Георгиевъ, Раденко Рангеловъ, Владимиръ Станковъ, Запрявъ Ивановъ, Никола В. Поповъ. Не сѣ били членове: Стаматъ Ивановъ Кировъ, Трайко Христовъ и Георги Костовъ.

П. Напетовъ (раб): И Петко Напетовъ.

Министъръ И. Качаковъ: И Петко Напетовъ. Петко Напетовъ, обаче, е галеното чедо на нелегалната Комунистическа партия и на III интернационалъ. Азъ по-после ще потвърдя това твърдение.

А. Капитановъ (з): Той е членъ на Интернационала!

Министъръ И. Качаковъ: Г. г. народни представители! Времето напредва, азъ ще съкратя моятъ речъ.

А. Бояджиевъ (раб): Бивши членове на тая партия сѣ 40.000 души. Вземете та ги разстреляйте.

Министъръ И. Качаковъ: Нѣмаме тая цель.

При това положение, г. г. народни представители, въпросътъ за характера на Работническата партия, за нейното разтуряне, както и въпросътъ за отнемане мандата на нейнитъ народни представители не е слизалъ отъ сцената на общественото обсъждане. Съ него се е занимавалъ и Министерскиятъ съветъ. Този въпросъ е повдиганъ и преди 21 юний 1931 г., повдиганъ и следъ това до днесъ. И понеже въ последно време, когато се разбира, че господата отъ крайната лѣвица, въпрѣки предупрежденията, които имъ се правѣха отъ мѣродавно, отъ отговорно мѣсто, отъ г. министъръ-председателя, да спратъ съ своитъ противообществени и противодържавни проповѣди и действия, тѣ не сториха това, а, напротивъ, засилиха своята разрушителна дейность и въ църквата, и въ училището, и въ казармата, наложи се да се замислимъ каква мѣрка трѣбва да се вземе, за да може да се отслаби тая тѣхна разрушителна дейность. И ето по този поводъ правителството ви сезира съ предлаганото ви решение.

Основанията за това се изброиха отъ г. г. преждеговорившиятъ оратори. Въ това отношение г. Енчевъ, г. Панайотъ Деневъ, г. Кантарджиевъ бѣха изчерпателни. Ще се позова сѣщо така и на речитъ на г. Рашко Маджаровъ, на г. Кулевъ, безъ да се страхувамъ, че ще бждемъ обвинени въ единенъ фронтъ съ тѣхъ, защото това опасение за насъ, когато ние вършимъ дѣлото на държавата, когато осигуряваме мира въ нея, не съществува, не съществува страхъ, боязнь, че ще ни обвинятъ, че въ тая наша дейность сме имали помощта на този или онзи. Тя е за насъ добре дошла. Въ всѣки случай отъ тия оратори въпросътъ бѣше разгледанъ обективно и основанията за прибѣгването къмъ тая мѣрка бѣха изчерпателно изброени. Азъ нѣма да се спирамъ на тѣхъ. Ще се спра на ония съображения, които бѣха мѣродавно за правителството да предпочете пътя, който сочи чл. 20 отъ закона за защита на държавата.

П. Напетовъ (раб): Г. министре! Народниятъ блокъ на 21 юний получи довъррието на народа не да прилага закона за защита на държавата, а да го премахне.

Отъ мнозинството: Стига, бе!

Председателствувашъ Н. Захариевъ (Звъни)

Министъръ И. Качаковъ: Г. Петко Напетовъ! Преди 21 юний, когато централниятъ комитетъ на нелегалната Комунистическата партия бѣ изпратилъ едно окръжно, подписано отъ Насковъ Христо Кочевъ до Сливенския окръженъ комитетъ, да изпрати делегати въ Русия за следване Марксистско-Ленинската школа, той препоръчва на работническитъ организации, заедно съ това, да избера въ Васъ — Петко Напетовъ.

П. Напетовъ (раб): Хайде де!

Министъръ И. Качаковъ: И Вие заминахте два месеца преди това като делегатъ на Работническата партия тукъ, заедно съ двама текстилни работници отъ Сливенъ да учатъ Марксистско-Ленинската школа.

П. Напетовъ (раб): Това нѣма нищо общо съ действителността.

Министъръ И. Качаковъ: Въ Ваше отсъствие Вие бѣхте кандидатиранъ за народенъ представител и бѣхте избранъ, и когато се върнахте отъ Русия, цѣлата работническа парламентарна група Ви посрещна на гара Драгоманъ, гдето Ви връчи и депутатската карта.

С. Димитровъ (раб): Като пръвъ делегатъ, изпратенъ отъ работническата класа.

Министъръ И. Качаковъ: Това е делегатътъ на работническата класа, който бѣше посрещнатъ отъ васъ най-тържествено, затуй защото бѣше галеното дете на III-ия интернационалъ, на нелегалната Комунистическа партия; и за да засвидетелствувате почитанията си, подчинеността си на този Интернационалъ и нелегалната Комунистическа партия, всички отидохте да го посрещнете на гарата.

Отъ изгубенитъ бележки следъ това презъ септемврий, за оная речъ, която той щѣлъ да държи, личи много ясно...

П. Напетовъ (раб): Тя е напечатана, да Ви я дамъ.

Министъръ И. Качаковъ: ... на кого той е последовател. Ето, азъ ще ви процитирамъ отъ нея.

П. Напетовъ (раб): (Казва нѣщо)

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Моля Ви се, недейте смуцава министра, когато говори. Седнете на мѣстото си и недейте прави скандали.

Министъръ И. Качаковъ: Сѣщиятъ Петко Напетовъ, на 19 септемврий 1931 г., подхвърли или изгуби бележкитъ за речта си, която по него време е трѣбвало да държи въ Варна. Ето какво гласятъ тия бележки: (Чете) „Изходътъ е възможенъ само по пътя, който е избралъ рускиятъ пролетариатъ. Ние всички сме длъжни да помнимъ, че това става, защото пролетариатътъ отъ 1917 г. взе властта въ своитъ ръце. Само единъ октомврий може да създава плакове, система на народното стопанство; само мировиятъ октомврий ще изведе човѣчеството отъ това положение. Да живѣе свѣтовниятъ октомврий!“ А какво значи това? То значи: да живѣе свѣтовната революция!

А. Бояджиевъ (раб): Това е преводъ на единъ докладъ на Куйбишевъ.

Министъръ И. Качаковъ: Това не е докладъ, това сѣ бележки отъ речта, която Напетовъ щѣлъ да държи въ Варна. — Ето привързаността на г. Петко Напетовъ къмъ

Третия интернационал и към нелегалната Комунистическа партия. И затуй защото и вие сте солидарни с него, затуй му правите тая голѣма честь — да го посрѣщате на границата.

Но, г. г. народни представители, отъ постоянните възгласи и лозунги, които сте слушали отъ господата отъ крайната лѣвица по поводъ многото мѣроприятия на правителството отъ 20 августъ 1931 г. насамъ, вие сте напълно убедени, че всички тия господи сж сторонници на революционната акция и сж всичко работятъ и препорѣчватъ да се работи за съветизирането на България. Тѣ сж служители повече на Москва и тукъ провеждатъ нейната политика, като подготвятъ маситъ за съветизиране на всички държави около Русия, за да се отбѣгне, за да се отклони недоволството въ нейните предѣли и евентуалността отъ сгромолясане на съветската република въ Русия.

Следователно, принадлежността на господата отъ крайната лѣвица къмъ нелегалната Комунистическа партия или изповѣдането, проповѣдането отъ тѣхъ на тезиситъ на III-ия интернационал и развиването на една дейностъ чрезъ проповѣди и действия за осъществяване задачитъ на III-ия интернационал, сж безспорни за всички ви. И азъ ги сѣбтамъ за напълно установени, за да не ви отнемамъ повече времето съ привеждане факти за потвърждаване на това твърдение.

Въпросътъ е сега: какъ да се действува спрямо тѣхъ и намира ли оправдание предлаганиятъ проектъ отъ гледището на закона за защита на държавата?

Чл. 20 отъ закона за защита на държавата, който токущо прочетохъ, предвижда една политическа санкция — лишаване отъ мандатъ народни представители и членове на самоуправителнитъ тѣла. Това не е едно наказание, което има углавенъ правенъ характеръ. Това е една политическа последица отъ изповѣдането на убеждения, инкриминирани отъ чл. 20.

И. Велчевъ (з): Едно наказание.

Министъръ И. Качаковъ: Не е наказание. То е по-скоро една политическа последица, която чл. 20 предвижда за онези, които е привърженикъ на комунистически методи, който е членъ на забранени отъ закона организации или който съдействува на такива организации. Точно това, което предвижда чл. 20 — привързаностъ къмъ насилнически методи или съдействие на една забранена отъ закона организация — господата отъ крайната лѣвица съ своята дейностъ сж го осъществили и затова приложението на чл. 20 въ случая е правилно.

Кой е властниятъ да прецени дали наистина отъ страна на господата отъ крайната лѣвица е осъщественъ съставътъ на чл. 20 така, както е предвиденъ? Безспорно, това е Народното събрание. Самиятъ чл. 20 го казва: когато се касае за лишаване отъ мандатъ народенъ представителъ съ такива и такива убеждения — това е Народното събрание, което решава този въпросъ. И тъкмо затова и възъ основа на чл. 20 правителството сезира Камарата съ настоящия проектъ и иска вашия вотъ за утвърждаването му.

Защо не се действува по чл. 21? Това е въпросъ на преценка, въпросъ на политика, на тактъ. Правителството оценява, че господата отъ крайната лѣвица, заедно съ тѣхните подгласници и нѣколцина още, сж най-виднитъ дейтели на Работническата партия и съ своята лична дейностъ именно тѣ сж осъществили състава на чл. 20 отъ закона за защита на държавата. И затова правителството не намира за нужно да обявява борба на всички ония мирни, непровинени въ привързаностъ къмъ насилнически методи на общественно-политическа борба членове на Работническата партия, а ограничава своята мѣрка само спрямо най-активнитъ деятели отъ тая партия, спрямо нейните водачи, които наистина съ своята дейностъ сж доказали привързаността си къмъ насилнически методи, и сж съдействували на забранени отъ закона организации.

Нѣкой отъ работниците: Ама вие оставяте безъ представители въ Парламента 180 хиляди избиратели.

Министъръ И. Качаковъ: Вѣрно е, че оставатъ безъ представители 180 хиляди избиратели, но тия представители сж тукъ, благодарение на единъ избирателенъ законъ — на последното му измѣнение, което, ако не бѣше станало, вие щѣхте да останете само съ 6 мандата.

С. Димитровъ (раб): А ти нѣмаше и да дойдешъ тукъ.

Министъръ И. Качаковъ: Въ всѣки случай въ нашата околия ние достигнахме дѣлителя и вземахме всички мандати. Азъ не съмъ дошелъ тукъ съ централната листа.

А. Бояджиевъ (раб): Ние сме тукъ съ много повече гласове, отколкото сте вие.

Министъръ И. Качаковъ: Г. г. народни представители! Тѣкмо поради това, че нѣма данни, какво всички членове на Работническата партия сж последователи на своитъ представители тукъ — въ тѣхната привързаностъ къмъ насилническитъ методи на действие въ общественно-политическата борба и въ съдействието имъ за осъществяване задачитъ на Третия интернационал — правителството не прибѣгва къмъ прилагането на чл. 21 отъ закона за защита на държавата, за да иска разтурването на Работническата партия и да отпочне едно преследване противъ невинни български граждани. Тая опасностъ отъ комунизма, която нѣкои надуватъ, съ която алармиратъ и искатъ да си правятъ позиции, за да обвинятъ днешното правителство въ мекушавостъ или въ негодностъ да осигури мира и спокойствието на страната, за да се наложатъ тѣ като необходими, като годни да изграятъ тая роля на миротворци, правителството не я вижда.

В. Коевски (нац. л): Бъдещето ще покаже.

Министъръ И. Качаковъ: То не изпада въ паника, то е спокойно затуй, защото то се опира на мнозинството на българския народъ. И ако наистина Работническата партия въ своята цѣлостъ прояви отново сжщата дейностъ, която проявиха нейните водачи, правителството, опирайки се на подкрепата на мнозинството на българския народъ, разполагайки съ срдѣствата на държавата, блейки надъ тѣхната дейностъ, въ всѣки моментъ ще може да се справя съ тази опасностъ и е готово, ако се наложи, да прибѣгне не само до мѣрката, предвидена въ чл. 21 отъ закона за защита на държавата, но и до всички други мѣрки, които ще бъдатъ необходими въ момента за защита на държавата. (Ржкоплѣскация отъ мнозинството)

Прави се възражение отъ нѣкои отъ г. г. ораторитъ, че правителството съ тая мѣрка нѣмало да унищожи комунизма или разрушителното движение въ страната. Правителството знае много добре това и не си прави тази илюзия. За него е много ясно, че преди всичко трѣбва да се премахнатъ обективнитъ условия, които раждатъ това движение и които поддържатъ неговото засилване. Правителството има това разбиране и то е отпочнало една реформена дейностъ и е готово съ проектитъ си за продължението ѝ. И ако и до днесъ то е спрѣло темпа на тая реформена дейностъ, то е затова, защото е заето съ уреждането на външни въпроси, въ зависимостъ отъ които е и изработването на бюджета на държавата. И затуй недобросъвестностъ е отъ страна на нѣкои оратори да обвиняватъ, че правителството не разбира своитъ задачи, че не е готово да изпълни своя дългъ.

Г. г. народни представители! Текстътъ на чл. 20 отъ закона за защита на държавата е много ясенъ. Въ него е предвидена една отъ санкциитъ за принадлежността къмъ инкриминирани въ чл. 1 отъ закона за защита на държавата забранени организации. Чл. 21 на сжщия законъ тоже предвижда санкции. Но отъ мѣстото, което заема чл. 21 въ закона за защита на държавата — следъ чл. 20 — е очевидно, че той може да бѣде приложенъ само тогава, когато злото вземе по-широки размѣри. И правителството, преценявайки, че злото не е стигнало такива широки размѣри, за да прибѣгне до приложение разпорѣбитъ на чл. 21 отъ закона за защита на държавата, се е спрѣло на мѣрката, предвидена въ чл. 20. Инициативата, безспорно, е на правителството и то е, което, преценявайки дадения политически моментъ и нуждата за защита на държавата, на спокойствието и реда въ страната, има и свободата да прибѣгне къмъ едната или другата мѣрка.

Ето защо, предложението, което ви се предлага, отговаря на нуждитъ на момента, мѣрката, къмъ която се прибѣгва чрезъ него, е отговаряща на момента, и затуй моля всички да гласувате за приемането му. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министъръ-председателъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Мене ми се чини, че нѣма нужда да говоря обширно върху всичкитъ повдигнати тукъ въпроси отъ г. г. ораторитъ. Следъ речта на г. министра на правосъ-

дието азъ искамъ да кажа само нѣколко думи, за да мога да обобща нѣкои мнения, изказани тукъ, въ Парламента.

Г. г. народни представители! Акцията, която правителството предприе, като сезира Парламента съ отстраняването работническитѣ представители, е преди всичко акция политическа. Върху това нѣма защо да си правимъ никаква илюзия. Тази акция я предприемаме въз основа чл. 20 отъ закона за защита на държавата и трѣбва да се разбере отъ всѣкого, че това не е мѣрката, която трѣбва да разреши иначе голѣмия въпросъ за комунистическата и болшевишка пропаганда въ България. Азъ смѣтамъ, че уважаемитѣ господа, които вземаха думата, трѣбваше да ни почетатъ въ това отношение и да не смѣтатъ, че тая мѣрка е една мѣрка абсолютна, която би била въ състояние да отърве българското общество отъ напастта, която се зове болшевизмъ и която е нападнала обществата и свѣта.

Казва ни се, че това е една палиативна мѣрка. Безспорно, това не е една радикална, абсолютна мѣрка, нито пъкъ е едно отъ срѣдствата, които сѣ въ състояние изведнѣжъ да изкоренятъ едно зло, което не е само наше, частно, национално, но което, можемъ да речемъ, е свѣтовно.

За мене въпросътъ собствено се състои въ следното. Политическата акция, която кабинетътъ смѣта да предприеме въз основа на законитѣ, навременна ли е, полезна ли е тя, е ли тя едно, макаръ и първо, срѣдство, което да води къмъ една целъ, която си поставятъ демократичнитѣ общества въ свѣта днесъ — да се борятъ съ болестта, съ злото, което се нарича болшевизмъ? И въ тия ограничени рамки трѣбваше да се разисква въпросътъ. Нима, г-да, ако досега не вземахме тази мѣрка или онѣзи мѣрки, предвидени въ чл. 21 отъ закона за защита на държавата — да сезираме сѣда съ разтурянето на Работническата партия — нима, казвамъ, държавата досега е стояла съ скръстени ръце и не преследваше всички прояви на болшевизма въ всички области на живота, за които ораторитѣ говориха? Нима ние сме толкова наивници да смѣтаме, че тая мѣрка, като се гласува, ще приспи правителството, за да не следи дейността на една партия, която дейностъ е започната и ще продължи? Ами че отъ Парламента се отстраниха вече 6—7 души представители на тая партия, отговорни за акциитѣ, които лично сѣ предприемали — отстранихме ги пакъ въз основа на закона за защита на държавата. Ами всѣкидневно се преследватъ тѣхнитѣ манифестации, които тѣ правятъ тукъ и въ провинцията. Законътъ за защита на държавата си съществува и тѣхната противозаконна дейностъ ние я преследваме независимо отъ днешното решение, което ще вземемъ спрямо онѣзи политически лица, които сѣ избрани въ Парламентъ, окръжни съвети, общини и училищни настоятелства, за които лица законътъ за защита на държавата казва, че политическа санкция може да вземе спрямо тѣхъ даже когато съществува партията имъ, като се отстранятъ отъ учрежденията, където по закона се смѣта, че тѣ сѣ вредни.

Това е първата мѣрка, която се предвижда отъ закона, и върху нея трѣбваше да се ограничатъ разискванията. Кой е виновенъ, за да се вземе тая мѣрка?

Г. г. народни представители! Отъ година и половина време ние, вѣрни на нашия принципъ, на оня принципъ, който създаде Народниятъ блокъ и го докара на властъ — да извоюваме първата политическа придобивка въ страната, а именно да пригъпимъ партизанскитѣ и политически страсти, да създадемъ миръ и редъ въ страната, защото ги смѣтаме като основа на всѣко благоденствие и благополучие въ тая страна, доста патила — ние искаме работническитѣ депутати да разбератъ условията, при които живѣемъ. Не сме желали да ги приобщимъ къмъ партията на властъ или къмъ други буржоазни партии на реда, . . .

Нѣкой отъ работницитѣ: Буржоазни орѣдия нѣма да станемъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: . . . нито да станатъ една партия, която ще изостави своитѣ принципи, становаща за колективизация на срѣдствата на производството. Защото, ако ние по принципъ гонѣхме партиитѣ заради тѣхъ самитѣ, щѣхме да се отправимъ и къмъ друга една партия. Тукъ имаме една Социалистическа партия, широкитѣ социалисти, която въ основата си, по принципиално различие отъ буржоазнитѣ партии, е наравно съ васъ. (Възгласи отъ работницитѣ) Моля, моля! Недейте се закача, когато се говори сериозно по въпроситѣ. Нима Социалистическата партия и преди васъ не изповѣдваше сѣжитѣ тия принципи и схващания, които

и вие изповѣдвате? Нима ако поставимъ въпроса отъ принципиално гледище, тя, спрямо насъ, които сме поддържатели на режима на частната собственостъ, не се явява съ различно гледище? Нима тя си нѣма възгледи, които ярко изразява тукъ? Нима г. Пастуховъ и г. Чешмеджиевъ отъ тая трибуна не сѣ ни атакували най-сериозно?

Нѣкой отъ работницитѣ: То е за очи.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Какъ за очи? Това е една партия, която си има своитѣ схващания. Но насъ не ни интересуватъ схващанията. Ние не преследваме партиитѣ заради тѣхнитѣ схващания. Но когато ония, които желаятъ да реформиратъ този свѣтъ не по единъ еволюционенъ начинъ, както и опитътъ, и разумътъ, и моралътъ диктуватъ, но когато за срѣдства на своята борба тѣ усвояватъ кръвта, разрушението . . .

А. Буровъ (д. ст): Насилието.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: . . . и насилието, тогава, г. г. народни представители, ние не можемъ да ги търпимъ. Ние чакахме, обвиняватъ ни, че сме почакали. Може би, г-да, това почакаване ще даде доказателство на всички, че вие (Сочи работницитѣ) не сте хората, които можете да се вразумите. (Възгласи отъ работницитѣ) И днесъ, когато ще излъземъ предъ обществото, ние ще трѣбва да кажемъ, че вие получихте заслуженото и че вие си го искахте това.

Отъ мнозинството: Вѣрно. (Възгласи отъ работницитѣ)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Да, Да! И предъ българското общество днесъ, и предъ работническото въ България ние ще кажемъ: вие го искахте това! Tu l'as voulu, George Dandin! — казва една французка приказка.

Д. Дръвски (д): Ти го иска това, Петко Напетовъ!

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ти го иска това, Петко Напетовъ, можемъ да кажемъ ние. (Възгласи отъ работницитѣ)

С. Димитровъ (раб): И сега полицейската камионетка чака отъвѣтъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Трѣбва да има нѣкой шупелня отъ васъ.

С. Димитровъ (раб): Оградили сте се съ полиция и съ цѣли полкове.

Председателствуващъ Н. Шоновъ: (Звъни)

М. Бечевъ (д): Сѣби е най-шупелня.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Азъ искахъ да отхвърля това първо обвинение, че акцията, която предприема днешното правителство, била стимулирана отъ мѣстъ. Това не е вѣрно. Акцията не е предприета отъ мѣстъ, тя не е подкладена отъ партизацията. Азъ ви казахъ, че не става тукъ въпросъ да ви гонимъ за туй, защото вие сте проповѣдници на друга една теория — ако, разбира се, това е теория на едно мирно развитие, на бждещето развитие, на което ние не сме господари. Кой знае — свѣтътъ носи толкова изненади на всички ни! Но ние бихме желали, като хора разумни, както свѣтътъ се е убедилъ въ туй, да вървимъ всички по единъ еволюционенъ пътъ, чрезъ постепенни реформи, чрезъ съзнание и чрезъ назрѣване на обективнитѣ условия да се дойде до едно по-щастливо устройство на свѣта. Ние преследваме методи, преследваме Третия интернационалъ, преследваме дейностъ беззаконна, насилническа и неморална. Да смѣтате, че днешниятъ строй, нареченъ демократиченъ, трѣбва да рухне и по вашитѣ превземки да създаваме новъ строй, който донесе мизерия и кърви въ самата Съветска Русия, където той възтържествува — това ние нѣма да допустнемъ.

Р. Минчевъ (раб): А фактитѣ говорятъ обратното

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Фактитѣ говорятъ това, което ви казвамъ.

Сега, г. г. народни представители, азъ искамъ да се справя и съ другитѣ господа, които изтъкнаха тукъ, че

ние съ това си предложение целимъ нѣкакво си партийно осигуряване на болшинството.

Г. г. народни представители! Азъ слушахъ съображенията на всичкиѣ господа, които говориха. И да ви кажа, мене ми е неприятно какъ ония, които намиратъ, че тая наша мѣрка е слаба и че ние трѣбваше да отидемъ предъ Касаціонния съдъ да искаме унищожението на тая партия, същитѣ могатъ да намиратъ, че начинътъ, по който ние сега действуваме, съдържа въ себе си партизанство.

Г. г. народни представители! Ако вследствие на едно решение на Касаціонния съдъ, който би се произнесълъ за унищожението на Работническата партия, би се постигналъ тоя резултатъ — да излѣзатъ отъ тукъ тия господа (Сочи работниците), то фактически силитѣ ще останатъ такива, каквито ще сѣ и следъ гласуването на предложението. Следователно, нѣма защо да ни обвинявате, че съ специалната мѣрка, която ние предприемаме тукъ съ това предложение, ние сме си правила нѣкакви партизански или партийни смѣтки помежду си. Колко изобретателна е българската партизанска душа — това го знаемъ. Ние знаемъ, че въ всички мѣроприятия, които се предприематъ, все се дири нѣкаква партизанска смѣтка. Ако по тия съображения, легнали въ предложението, целящо разрешението на единъ голѣмъ държавенъ въпросъ, можемъ да се водимъ отъ такива дребни партизански смѣтки, г-да, азъ все смѣтамъ, че имаме поне толкова почитъта на ония, които ни атакуватъ, за да не смѣтатъ, че това е билъ мотивътъ, за да внесемъ предложението, което сега разискваме.

Г. г. народни представители! Има други, които искаха да обобщятъ своитѣ разбирания съ другъ единъ мотивъ. Нека констатирамъ, че повечето отъ групитѣ, които се изказаха тукъ, намиратъ, че е време да се сезира Касаціонниятъ съдъ, за да се разтури Работническата партия. Това се заяви отъ повечето групи. Дали ще донесе това ония резултати, които се чакатъ, или не, то е, г-да, единъ Х, за който днесъ можемъ да правимъ предположения. Политикътъ знае за днесъ да свърши едно дѣло, една работа, а отъ утре нататкъ да действува съобразно съ условията и нуждитѣ. Нима съ туй, което днесъ се решава, се предрешава въпросътъ за бъдещата дейность, напр., на Касаціонния съдъ? Ако ли, ръководени отъ общитѣ желаниа да има миръ въ страната, тъй снизходително се държимъ къмъ партията, това правимъ не да задоволимъ нѣколко заблудени глави, които никога нѣма да се поправятъ, а да накараме да се опомнятъ всички онѣзи, които сѣ задъ тѣхъ, увлѣчени подиръ тѣхъ, да разбератъ първия ударъ, който нанасяме законно по една необходимостъ за държавата, и да влѣзатъ въ правия пътъ. Ако ли не, тѣ сами утре ще предизвакатъ държавата да вземе мѣрки противъ тѣхъ. Това е ясно. Защото следъ тази акция тукъ, г-да, мене ми се чини, че нѣма да закъснѣятъ съдилищата, пакъ възъ основа на чл. 20 отъ закона, да се занимаватъ съ дейността на представителитѣ на Работническата партия въ общинскитѣ съвети и въ училищнитѣ настоятелства. Работническитѣ депутати предизвикаха единодушно това решение на Парламента, защото и онѣзи, които искаха по-голѣми мѣрки спрямо Работническата партия, изхождайки отъ фактитѣ, бѣха съгласни съ насъ, че тия депутати съ своята дейность, както доказаха това и при разискванията, които станаха тукъ, сѣ елементъ вреденъ, който, споредъ законитѣ, не може да бѣде сътрудникъ на държавната, общинска и училищна властъ.

Ето защо азъ предупреждавамъ отъ сега: урокътъ, който не ние имъ даваме, трѣбва да бѣде поучителенъ. Обвиненията, които се правятъ на властта, че била мека и закъснѣла, сѣ може би обвинения прави отъ гледището на ония, които смѣтатъ, че въ страната трѣбва изведнѣжъ, съ замахъ да се изкорени едно зло.

Нима мислите, г. г. народни представители, че ще ги унищожимъ? Нима мислите, че тѣ нѣма да продължатъ своята акция? Тѣ ще я продължатъ, но азъ бихъ желалъ да я продължатъ ония, които действително сѣ орждия на чужди пари или на собствената си глупость или на своята престѣпна дейность, които ние ще издиримъ и заловимъ, но да освободимъ всички онова, което се влѣче следъ тѣхъ по силата на други обстоятелства — които сѣ сѣщо важни въ живота — по силата на тежкитѣ стопански условия, въ които живѣе народътъ и, следователно, по силата на едно негодувание, което може да подхранва такива настроения. Защото ако по силата на факта, че има ядра, които работятъ противъ държавата, ги вкарваме въ затвора, ще трѣбва стотици и хиляди хора да вкарваме въ затвора. Такова ще бѣде фактическото положение. Не

че нѣма да ги вкарваме въ затвора, ако има нужда да се вкаратъ, но нека се разбере добрата воля и искреностъ на българскитѣ демократи, които искатъ да третиратъ у насъ, въ България, противницитѣ си добре. Ако ли, обаче, не се разбере това, трѣбва да знаете, че демократията има властъ да удря, както може всѣки другъ отъ друго име да удря. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Г. г. народни представители! Че това нѣма да е мѣрката, която ще изкорени болшевиизма, казахъ въ началото. Азъ не съмъ глупецъ, нито хората, които седятъ тукъ, не разбиратъ тия елементарни истини.

Но, г-да, азъ не искамъ хората, които се криятъ отъ себе си, да ми даватъ тукъ аргументи други, за да могатъ само да спасятъ едно партизанско положение, което заематъ. Какво общо има тази акция съ това, че ние не сме осъществили всички блѣнове на единъ народъ, за да взематъ това като мотивъ, за да не гласуватъ предложението за временно изключване на комунистическитѣ депутати? Това е само, за да се маскира. Бѣгате отъ себе си, г-да. Азъ знамъ, че е тежко положението; знамъ, че то е много тежко. Знамъ, че е тежко много повече, отколкото много, които говорятъ. Голѣмо е народното бедствие, а особено държавното бедствие. И азъ държа именно на него, на държавното. Азъ съмъ ималъ другъ пътъ случай да го кажа и сега ще го повтора. Демократитѣ особено иматъ нужда да държатъ и да крепятъ държавитѣ си. Нашата държава не е на нѣкой автократъ, нито на нѣкой сатрапъ, който управлява цѣлъ единъ народъ за неговитѣ интереси. Българската държава е сградата на българския народъ, една демократична сграда, която подслонява интереси много, интереситѣ на ония бедни, на ония страждущи, които искаме да пазимъ. И въ сегашно време особено, когато бури и свѣткавици рушатъ тази сграда, ние, особено българската демократия, трѣбва да разберемъ, че въ развитието на нашия животъ и на реформитѣ, които се правятъ, трѣбва най-напредъ да изградимъ здрави устои на българската държава, която за менъ ще бѣде закрила и подслонъ на интереситѣ тѣкмо на ония слоеве, които представляватъ демократическа България. Народътъ бедствува и тегли, знаемъ го. Но бедствията на този народъ ще станатъ стократно по-тежки, ако не сме въ състояние да закрепимъ нашата държава, за да можемъ да подпомогнемъ и за интереситѣ политически, и на интереситѣ стопански на нашия народъ. Азъ бихъ предпочелъ, казвамъ го най-откровенно, малко народътъ да потърпи, отколкото държавата да рухне и следъ това този народъ да я възстановява. (Браво! Ржкоплѣскания отъ мнозинството) И когато живѣемъ най-тежки моменти, когато трѣбва да оправяме финанситѣ, когато трѣбва да оправяме държавата, когато трѣбва да я заздравимъ, тогава, г-да, ми се казва: „Не удовлетворихте всички нужди на народа“. Нима първичната нужда на този народъ не е да закъчимъ държавата и да подобримъ финанситѣ ѝ? Нима всички задължения, които третираме вънъ, не сѣ въпроси на този народъ? Нима ония г. г. представители отъ Обществото на народитѣ, които въ днешно време изучаватъ нашето положение, за да можемъ отъ утре да решаваме финансовата сѣдба на държавата, нима не се занимаватъ съ въпроси на българския народъ? Нима отъ разрешението на тѣхъ не зависи въ $\frac{3}{4}$ разрешението на другитѣ въпроси?

Г-да! Всички партии, които сѣ представени въ тази Камара, съзиратъ тежеститѣ на държавата и на народа. Нима не може да се разбере, че амбицията на този кабинетъ е да задоволи, да удовлетвори всички нужди? Но не може, г-да. И ако ли нѣмаме този усѣтъ къмъ голѣмитѣ, общитѣ държавни интереси и ако ли не трѣгнемъ постепенно, по серии да завършимъ едни въпроси, отъ които други зависять, ние никой въпросъ не ще можемъ да уредимъ. Азъ зная, че тия тежести на правителството ги разбиратъ много хора. Но, г-да, ние живѣемъ въ България, знаемъ политическитѣ и партизански нрави; знаемъ, че всички партии, които се борятъ срещу зи, ще се борятъ ди ни узавятъ въ всѣки моментъ. Това не го виждаме за пръвъ пътъ въ България. Съмъ при съзнанието даже, че ако ли трѣбва да се задоволи нѣкакъ партийното чувство, хората, които сѣ по-отговорни, които мислятъ по-държавнически, че намѣрятъ думитѣ, чрезъ които могатъ да атакуватъ, но отъ друга страна ще дадатъ привидна защита на държавата. Азъ бихъ желалъ въ тѣзи борби да се разбере положението, въ което сме. Развита комунистическа дейность предизвиква отъ друга страна острастяване. Ние следимъ живота. Да вземемъ, напр., тази аларма, която напоследъкъ се вдигна изъ вестницитѣ, че българската държава е въ непосредствена опасность. Азъ не подценявамъ опасността отъ комуниститѣ и болшевикитѣ,

но знаейки силата на този народъ, азъ никога нѣма да приема, че нашиятъ народъ и нашата държава днесъ сж подъ непосредствена опасностъ отъ болшевизма, който се шири въ България. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Комуни, които знаятъ отъ 15 години, рухнаха. Не могатъ да ни обвиняватъ тия мѣста, че не сме имъ допустнали листи, нито пъкъ, че сме ги преследвали. Въ Килифарево комуна падна; въ Стражица, въ Малко-Яларе, въ Тетевенъ, въ Гложене — въ всички тия мѣста, кждето отъ 15 години зная комуни, тѣ рухнаха и постепенно, постепенно ще рухнатъ. Азъ зная какво негодование може да закара хората да върватъ въ крайности, но честниятъ българинъ, съ здравъ смисълъ, ще се върне отъ увлѣчението, кждето е отишеть.

Има пропаганда, г-да. Нима ще отреча, че тия 4 институции — устоитѣ на българската държава, за които говориха, не сж атакувани? Напротивъ, сериозно сж атакувани, но нима мислите, че съ изключването на работническитѣ депутати и съ унищожаването на партията имъ пакъ не ще се намѣрятъ хора, които ще конспириратъ? Кой знае дали не е парадоксъ, че колкото повече ги унищожаваме закононо, толкова повече ще се усилява конспиративната дейностъ на тѣзи хора и че колкото повече губятъ довѣрие въ народа, колкото повече губятъ въ изборитѣ, толкова повече тѣхната конспиративна дейностъ ще се увеличава, и онѣзи, които сж заблудени, ще отидатъ въ страшични пѣтища. Но нещастieto ще бжде тамъ, че ще страдатъ и невинни хора. Това трѣбва да се разбере. Та, казвамъ, спорадични случаи има. Гледамъ ги, искатъ да отидатъ въ казармата. Ще ги смачка казармата и много лесно ще ги смачка, както ще бждатъ смачкани и при всички други тѣхни прояви. Азъ не казвамъ, че ние ще трѣбва да стоимъ съ скръстени ръце — нека да не повтарямъ. Азъ не казвамъ, че съ сегашния актъ ние ще разрешимъ всички въпроси. Нека вървимъ, г-да, по етапи. Нека за моментъ разрешимъ тѣзи въпроси, които иматъ поне едно значение — че онѣзи, на които българскиятъ народъ е възложилъ известни надежди въ Парламента; на които законитѣ сж дали право да отиватъ помежду него съ безплатно пътуване, съ всекидневни заплати, нѣма да отидатъ противъ държавата; че ние нѣма да държимъ змята въ пазвата си и нѣма да я хранимъ. Защото действително изглежда, съ тѣхнитѣ разбирания, че тѣ ни се надсмиватъ. Азъ въ душата си съмъ убеденъ, че тѣ ни се надсмиватъ, защото за тѣхъ е вѣрно това — повтарялъ съмъ го много пжти — че Парламентътъ, споредъ тѣхнитѣ тѣзиси, служи на комунизма и болшевизма, за да могатъ да го разрушаватъ. Това е тѣхната теза: навредъ да се пхкатъ въ демократическитѣ институции не да имъ помагатъ, а да ги разрушаватъ.

В. Савовъ (нац. л): Тѣ запалиха Германския рахстагъ, че нѣма българския Парламентъ да запалятъ!

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г-да! Азъ ще завърша, като искамъ да отбележа това, което трѣбва да се разбере: никой у насъ не желае да гони Работническата партия. Работницитѣ, трудящитѣ се хора иматъ симпатитѣ на демократията. Трудътъ е благородно нѣщо. Демократията собствено поддържа труда и способността. Тя не признава нито миропомазани, нито лентия и бездѣлници; тя признава хората на труда. Демократията е тъкмо за хората на труда. Стопанска демокрация собствено значи: почитане на труда, зачитане на труда, оценяване и възнаграждение на труда.

С. Димитровъ (раб): Само че безъ да му се плаща, да не иска той пари.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Вие си въобразявате, че представлявате работничеството. Обаче ако има съсловие, което по-добре да чувствува тия ваши превземки това е работническото съсловие. Виджали ли сте вие, г-да, какво става въ чужбина? Финландия и България сж дветѣ държави, въ които нѣма безработица — това сж статистики на Международното бюро на труда, а не мои. Една страна, която се показва въ това отношение като примѣръ. Въ колко индустриални заведения вие видѣхте работници да се движатъ така, както вие искате да ги движите. Направете смѣтка. Заплатитѣ? Не казвамъ, че кой знае колко прѣкомѣрно сж добри, но направете сравнение да положението на работника съ това на търговеца, земледѣлца и занаятчията и вие ще видите, че положението на работницитѣ, наистина, не е розово, но въ бѣдственото положение, въ което сж поставени всичкитѣ класи, работничеството относително е добре.

П. Напетовъ (раб): Заплатитѣ на работничеството сж $\frac{1}{3}$ въ сравнение съ онѣзи, които имаше преди войната.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Азъ зная, че българскиятъ чиновникъ не е получилъ заплата вече три месеца. А кажете ми кжде има работникъ, който да не е получилъ заплатата си за единъ-два месеца? Защо приказвате глупости. — Въ държава като нашата, кждето класитѣ не сж така обособени, защото ако днесъ синътъ на еснафа или на земледѣлца е тукъ, утре е пакъ на село, вчерашниятъ богаташъ днесъ става беденъ, а бедниятъ днесъ става утре богатъ; въ държава, кждето нѣма отдѣляне на поколѣния стари по традиция и по богатство, г-да, въ такава държава, въ таквъ народъ вие нѣмате противници класови, каквито сж създадени въ чуждитѣ държави по една историческа традиция или по стопанското раздѣление на народитѣ. Това е то демократията въ България. И тогава нима ние ще спечелите, мислите, симпатитѣ съ вашата борба, истинскитѣ симпатии на работничеството, което е при туй положение? Не, г-да! Вие сте платени хора на една чужда кауза — руската. (Ржкоплѣскане отъ мнозинството) Въ този пѣтъ вървите.

С. Димитровъ (раб): Това сж стари пѣсни.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ти честенъ човѣкъ ли си, като ще ми кажешъ, че не се поддържате отъ Русия?

А. Капитановъ (з): (Къмъ С. Димитровъ) Ето нѣ и Петко Напетовъ се смѣ на акъла ти.

С. Извеновъ (раб): Вие го карате по международенъ калѣпъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г-да! Нека и по този въпросъ бждемъ начисто. Работницитѣ нека да си пазятъ своитѣ стопански интереси. Никой не е билъ противъ това, Никой. Нека да не правя сравнение съ партията на широкитѣ социалисти, които никога не сж се оплаквали отъ Парламента, защото сж само социалисти.

Г. г. народни представители! Още нѣколко думи и свършвамъ. Ние сме въ трудно положение. Да смѣтате сега, че не трѣбва да гласувате това предложение, защото не сме взели нуждитѣ мѣрки, за да подобримъ стопанскитѣ условия на живота, това значи само да се избобеди една формула отъ страна на ония, които не искатъ да гласуватъ това предложение.

Г-да! Ние сме противъ анархията и противъ тиранията, които сж много близки, защото винаги анархията е предизвиквала тиранията. Колчемъ пжти демократитѣ даватъ видъ, че нѣматъ сила да се справятъ съ трудността и анархията, толкова тираниитѣ сж се настанявали на тѣхно мѣсто. Това сж възприети истини. Въ времената, въ които живѣемъ, при атаката, която се отправя срещу парламентитѣ — азъ съмъ по-старъ демократъ, изъ тѣзи срѣди съмъ живѣлъ, съ демократическитѣ си разбирания нѣма да ме подозиратъ въ сегашния моментъ — парламентитѣ демократически трѣбва да сж въ състояние да разбиратъ постоянно развиващитѣ се условия на живота и да сж готови, съобразявайки се съ тѣхъ, да взематъ нуждитѣ мѣрки. Демократията, ако не схваща това, ще загуби; демократитѣ нѣма да сж изпълнили назначението, което въ тѣзи тежки дни тѣ иматъ, и не ще сж оправдани надеждитѣ, които народътъ имъ възлага. Демагогията и лъжата подхраняватъ анархията. И азъ съмъ смѣталъ винаги, че най-големиятъ врагъ на демокрацията е лъжата, демагогията. Отъ друга страна, всѣки, който по убеждение е противъ режима ни, противъ демократическия режимъ и Парламента, обобщава всѣка случка, за да кове острие, което да забива въ гърдитѣ на демокрацията. Това си е обикновено. Въ нашата страна нѣма обективни условия за диктаторски режимъ, ако ли демокрацията знае и може да разбере, че въ моменти, които живѣемъ, може да задържи реда и сигурността въ държавата. Шомъ не е способна демокрацията туй да стори, ние сами ще предадемъ калето си на самозванци, които ще действуватъ отъ името на единъ цѣлъ народъ, макаръ и да не сж избрани отъ него. Азъ не съмъ приятелъ на такава политика. Винаги съмъ се стремѣлъ да изпълнявамъ нашата задача, която имаме като народенъ кабинетъ, съставенъ отъ 4 партии, постепенно, не тѣй бързо, както фантазията на нѣкои имъ говори, да поправяме и подобряваме материалнитѣ условия на живота. По-напредъ вие трѣбва да се справимъ съ външния въпросъ, да видимъ какви сж нашитѣ възможности, за да можемъ да създадемъ единъ новъ бюджетъ — единъ отъ най-важнитѣ въпроси, които ще има да разискваме следъ празникитѣ. И отъ тамъ нататѣкъ последо-

временно и с оглед на резултатите, които ще даде всяка реформа, ще вървим напред, за да можем постепенно и постепенно да лѣкуваме стопанските рани. За мене днес положението в България е поставено тъй. Трѣбва политически да заздравим българската държава, и политически заздравена тя, пѣтътъ на демокрацията, въобще говоря, е откритъ. Никакви рискове за анархия и за тирания в страната тогава не ще може да има. (Рѣкопѣлскания отъ мнозинството) Това е моето разбиране.

Г-да! Вчера стана единъ инцидентъ тукъ. Двама отъ крайната лѣвица, г. Икономовъ и г. Дойчиновъ, станаха и заявиха чистосърдечно и почтено предъ народното представителство, че тѣ не сподѣлятъ тия насилнически методи на борба. Г. Икономовъ още преди 9 месеца е изключенъ отъ партията. — Г. Дойчиновъ е далъ декларация, че принадлежи на друга политическа партия. Ние не щемъ да преследваме хора, защото сѫ ни умразни на насъ.

С. Ташевъ (раб): (Възражава нѣщо)

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Нито съмъ те видѣлъ нѣкога въ живота си, нито сега. Ако бѣше трѣгналъ въ пѣтя на социализма, като една висша форма на обществото, като се разбере, че трѣбва да се подготвиш и морално за този режимъ, ще ми е много приятно да ти кажа: стой си, господине, и ме критикувай. Но когато искашъ съ една злобностъ да се нахвърляшъ срещу режима и срещу ония морални блага, които сѫ устоите на демокрацията, ти трѣбва да си отидешъ.

П. Напетовъ (раб): Чорбаджийтъ само трѣбва да сѫ тукъ. (Глъчка)

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Г-да! Най-новото чорбаджийство, което се създава днесъ, е онова, което е върху плещите на работния народъ, както е въ Русия, кѣдето се създава една нова бюрокрация, която не работи. Тамъ на тоалетите на коконите на вашите голѣмци може да се чуи всѣка парижка кокошка. Тамъ е новото чорбаджийство, което се насажда на грѣба на работничеството. Въ България сѫ останали 5—6 души кекави чорбаджии, които не зная, дали ядатъ чорба. Кѣде е туй чорбаджийство въ тая Камара?

П. Напетовъ (раб): Нѣма чорбаджии, нѣма капиталисти въ България!

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Кѣде сѫ чорбаджийтъ? Или по стари клишета знае бай Напетовъ да пѣе, защото ще получи бакшишъ за пѣсенята си?

П. Напетовъ (раб): Искамъ да Ви кажа две думи само. Позволете. Ваши думи, отъ вашия вестникъ „Знаме“.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Отъ кога?

П. Напетовъ (раб): Ваша речъ въ Народното събрание. Подчертайте сѫмъ Вашите думи. Да Ви го прочета. Позволявате ли? (Глъчка) Не искате да чуете своите думи. (Чете) „Нима отъ удоволствие тоя трудящъ се народъ, творителъ на богатата, на материалните блага, става днесъ бунтовникъ срещу държавата си? Ако и той е станалъ бунтовникъ, кой сѫ силите, които ви крепятъ васъ, г. г. представители на демократическата буржоазия въ България? Вие съчете клонъ, на който седите“. Това казва г. Мушановъ, като опозиция разбира се, въ една своя речъ по бюджета презъ управлението на Сговора — в. „Знаме“ брой 83, отъ 1930 г.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: И като опозиция, и като властъ ще ви кажа сѣщото. Защото ако ли съмъ убеденъ, сѣщо и тоя кабинетъ, който председателствувамъ, подкрепенъ отъ 4 партии въ България — нѣщо, което доста рѣдко се вижда днесъ, въ тия най-тежки дни, въ които живѣе народъ и държава — ако ли сме убедени, уважаеми г-да, че нѣма подкрепа на всичко това, което ни подкрепя днесъ, ще кажа сѣщо, че клонѣтъ, на който седа, е отсѣченъ, и не мога да стоя и два дена. Разберете! Но никога нѣма да приема, че вашата пашарма и болшевишки агитации сѫ обществено мнение на България, на което ще дамъ ухо, за да се вземамъ мѣрките, да седали азъ на властъ или да падамъ. Моето мнение е: демократията да седали на властъ и да работи въ кръга на възможностите, като се бори съ всички ония...

Х. Георгиевъ (раб): Значи, да седали на властъ.

Отъ мнозинството: Е-е-е!

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Какъвто Ви виждамъ, мога да Ви изпратя въ нѣкоя менажерия като единъ добъръ екземпляръ.

Г. г. народни представители! Азъ завършвамъ. Предъ видъ на тая искрена изповѣдъ на почтени за менъ хора, направена тукъ отъ страна на г. Икономовъ и г. Дойчиновъ, при чистосърдечните изявления, които тѣ направиха тукъ, отъ трибуната, че тѣ не принадлежатъ вече на тая партия, при развитието на техните разбирания и скъсване съ едни методи, на които тѣ не сѫ партизани, азъ моля всички г. г. народни представители да се съгласятъ, имената на двамата господа да се заличатъ отъ списъка въ предложението. (Рѣкопѣлскания отъ мнозинството)

Г. г. народни представители! Ще ви моля да гласувате предложението съ чисто сърдце и съ чиста съвестъ.

Л. Станевъ (раб): Това е вашиятъ кървавъ походъ срещу работниците. (Възражения отъ мнозинството)

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Г-да! Азъ съмъ убеденъ, че между васъ (Сочи работниците) има добри хора, които предъ своя форентерийоръ, предъ своята съвестъ нѣма да обвинятъ правителството и болшинството за това, че изпълняватъ единъ свой общественъ и държавенъ дългъ. Вие, г-да, (Сочи работниците) ще трѣбва да се позамислите върху вашата дейностъ и да сѫ поправите — азъ съмъ отъ ония хора, които смѣтатъ, че млади хора могатъ да се поправятъ — за да можемъ другъ пѣтъ да ви чакаме.

Ще моля, следователно, да гласувате предложението, което има за целъ да наложи една политическа санкция на хора, които, по законите въ страната, не могатъ да бъдатъ хора за едно мирно, спокойно развитие и за едно демократично творчество въ нашата държава.

Относително ония господа, които смѣтатъ, че нашата мѣрка е палиативна, и искатъ да вземемъ друга мѣрка, смѣтамъ, че тѣ, ако искатъ съвестно и честно да постѣпятъ по туй предложение, не могатъ да откажатъ да направятъ по-малкото — да го гласуватъ, когато тѣ искатъ по-голѣмото. Въ всѣки случай азъ смѣтамъ, че ние имаме законни основания да пристѣпимъ къмъ една такава акция. Какви резултати ще даде тя отъ утре, това е въпросъ на изпълнителната властъ, която всѣкидневно бди.

Моля разумните българи, честните българи да знаятъ, че има една законна дейностъ, която се закриля, и има една престѣпна дейностъ, която се наказва. Нека ние да не сме виновниците, ако вие (Сочи работниците) искате да влѣзете въ втория пѣтъ. Въ втория пѣтъ вие ще намѣрите цѣлъ единъ народъ, защото — не е шега, и съ това свършвамъ — вие представлявате 160.000 гласа, а всички останали тукъ представляватъ 1 милионъ 150 хиляди. (Бурни и продължителни рѣкопѣлскания отъ мнозинството)

П. Напетовъ (раб): Това методъ...

Отъ мнозинството: Долу! (Тропане)

П. Напетовъ (раб): ... на политическа борба ли е или методъ на безогледенъ тероръ? Кажете, г. министре!

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Преди да пристѣпимъ къмъ гласуване, дѣла да съобща на г. г. народните представители, че е постѣпило предложение отъ народния представителъ г. Минко Райковски въ смисълъ: (Чете) „Отъ предложения поимененъ списъкъ се изключватъ имената на народните представители Димитъръ Икономовъ и Никола Дойчиновъ“. (Оживление)

Г. министърътъ на правосѣдието е съгласенъ съ това предложение.

Има думата г. министърътъ на правосѣдието.

Министъръ И. Качаковъ: Г. г. народни представители! Декларациите, които направиха г. г. Икономовъ и Дойчиновъ, че тѣ сѫ напуснали или сѫ изключени отъ Работническата партия, затова защото сѫ държали за запазване на нейната легалностъ, показватъ, че по отношение на тѣхъ условията за прилагане на чл. 20 отъ закона за защита на държавата не съществуватъ. Ето защо азъ съмъ съгласенъ съ направеното предложение, да бъдатъ тѣ изключени отъ списъка на народните представители, мандатътъ на които се отнема. И затова по отношение на тѣхъ оттеглямъ предложението си. (Рѣкопѣлскания отъ мнозинството)

Д-ръ К. Милановъ (д. сг): Нѣма нужда отъ гласуване

Председателствувашъ Н. Захариевъ: Има второ предложение отъ народния представител г. Никола Гавриловъ, съ което предлага текстътъ на решението, предложено отъ Министерския съветъ, което ще се гласува, да се измени така: (Чете)

„Решение за разтуряне на Работническата партия и отнемане мандатитъ на нейнитъ избраници — народни представители, окръжни съветници, общински съветници, училищни настоятели и тѣхнитъ подгласници.

Разтуря се съществуващата Работническа партия.

Мандатитъ на всичкитъ нейни избраници — народни представители, окръжни съветници, общински съветници, училищни настоятели и тѣхнитъ подгласници падатъ“.

Това предложение не може да се положи на гласуване ...

Н. Гавриловъ (нац. л): Защо?

Председателствувашъ Н. Захариевъ: ... поради това, че по силата на чл. 109 отъ конституцията едно законодателно предложение, за да се внесе въ Народното събрание, трѣба да бѣде подписано най-малко отъ 1/3 отъ присѣдстващитъ народни представители. Затова нѣма да го полагамъ на гласуване.

Които приематъ предложението на народния представител г. Минко Райковски, въ смисъла на предложението на г. министър-председателя ...

Обаждаатъ се: Нѣма нужда!

Г. Говедаровъ (д. сг) и **Други:** Министърътъ оттегли предложението си за тия двама. Нѣма защо да се гласува.

Председателствувашъ Н. Захариевъ: Тогава ще гласуваме поименно, безъ двамата.

Които приематъ предложението за отнемане мандата на народнитъ представители отъ парламентарната група на Работническата партия въ България: (Чете)

„Отнематъ се мандатитъ на народнитъ представители:

1. Атанасовъ Русенъ,
2. Бояджиевъ Асенъ,
3. Деневъ Андрей Пеневъ,
4. Деневъ Сѣби Димитровъ,
5. Ивановъ Запрянь,
6. Илиевъ Илия Д.,
7. Кировъ Стаматъ Ив.,
8. Костовъ Георги,
9. Куцаровъ Тодоръ Д.,
10. Кършовски Крумъ,
11. Лоловъ Господинъ Ж.,
12. Мартулковъ Алексъ,
13. Напетовъ Петко Г.,
14. Наумовъ Александъръ Х.,
15. Неновъ Атанасъ Н.,
16. Николовъ Лазаръ Станевъ,
17. Петковъ Борисъ Кръстевъ,
18. Петковъ Петко Стоевъ,
19. Поповъ Никола В.,
20. Радевъ Георги В.,
21. Рангеловъ Раденко,
22. Русевъ Руси Минчевъ,
23. Русиновъ Костадинъ Динчевъ,
24. Софиевъ Христо Георгиевъ,
25. Станевъ Митю,
26. Станковъ Владимиръ,
27. Тошевъ Сава С.,
28. Фенерковъ Петъръ Йор.,
29. Христовъ Трайко.

Лишаватъ се отъ правото да бждатъ тѣхни замѣстници следващитъ следъ тѣхъ подгласници въ централната и околийскитъ кандидатни листи на Работническата партия въ България“, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 53) (Бурни ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Подпредседателъ: **Н. ЗАХАРИЕВЪ**

С. Димитровъ (раб): Долу фашистския Парламентъ!

(Присѣдстващитъ народни представители отъ парламентарната група на Работническата партия напускатъ заседателната зала, пѣйки интернационала)

Председателствувашъ Н. Захариевъ: Има думата г. министър-председателятъ.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Предъ видъ настѣпващитъ празници, азъ ще моля народното представителство да се съгласи да преустановимъ заседанията си отъ днесъ до понедѣлникъ, 24 того.

Н. Стамболиевъ (з): Включително ли?

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Не, до 23 того включително; на 24, понедѣлникъ, ще почнемъ работа.

Ще моля членоветъ на финансовата комисия въ петъкъ и въ сѣбота да се събератъ да работятъ, защото има законопроекти, които трѣба да бждатъ готови за второ четене за заседанието въ понедѣлникъ.

Ще моля г. г. народнитъ представители, членове на комисията, да дойдатъ. Ако не дойдатъ всички, колкото дойдатъ, ще работимъ.

А. Буровъ (д. сг): Въ кой петъкъ и сѣбота, сега ли?

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Не, следъ Великденъ.

А. Буровъ (д. сг): Преди понедѣлника, когато ще имаме заседание.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Да, на 21 и 22 априлъ.

Г. г. народни представители! Отивате си всички по домоветъ. Азъ ви благодаря за дейността, която проявихте въ тоя дълъгъ периодъ. Все-таки отивате и въ срдцата на избирателитъ. Моля всички ви, които сте наши противници, не да се откажете отъ партийнитъ убеждения, но да дадете на тоя народъ да разбере, че положението е тежко, че правителството действа — по една снизходителностъ пове къмъ правителството сторете това — че то работи, че се стреми да работи, ако не е било оня великанъ, както съмъ го казвалъ и другъ пътъ, който съ магична прѣчка може да разрешава всички проблеми.

Азъ ви пожелавамъ щастливи празници и искамъ да внесете въ народа повече една малка струя отъ вѣра и оптимизъмъ, защото съмъ убеденъ, че съ постоянство и вѣра ще можемъ да преодолѣмъ труднитъ дни, въ които живѣемъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

За заседанието на 24 априлъ предлагамъ следния дневенъ редъ:

1. Трето четене законопроекта за занаятитъ.
- Второ четене законопроектитъ:
2. За измѣнение и допълнение закона за гербовия налогъ.
3. За измѣнение и допълнение закона за защита на влоговетъ.
4. За засилване приходитъ на държавата.
5. За кариеритъ.
6. Първо четене предложението за измѣнение и допълнение нѣкои членове отъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание.

Доклади:

7. На прошетарната комисия.
8. На комисията по провѣрка на изборитъ.

Председателствувашъ Н. Захариевъ: Които приематъ тоя дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието за понедѣлникъ, 24 априлъ.

(Вдигнато въ 13 ч. 27 м.)

Секретаръ: **А. КАНТАРДЖИЕВЪ**

Зам.-началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. ДУКОВЪ**